

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta právnická

Katedra občanského práva

Diplomová práce

**ZÁKLADNÍ PROCESNÍ PRINCIPY VÝKONU
ROZHODNUTÍ A SOUDNÍ EXEKUCE**

Otakar Koutenský

Vedoucí práce:

JUDr. Jitka Wolfová

Katedra občanského práva

Fakulta právnická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2015

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

Plzeň, březen 2015

.....

Otakar Koutenský

Poděkování

Chtěl bych poděkovat JUDr. Jitce Wolfové za vedení mé diplomové práce, za její rady a připomínky. Moje poděkování patří také všem, kteří mě při psaní práce podporovali, zejména pak mé přítelkyni.

Obsah

Seznam zkratk	1
1. Úvod.....	2
2. Definice pojmů výkonu rozhodnutí a soudní exekuce	5
2.1. Pojem výkonu rozhodnutí	5
2.2. Pojem soudní exekuce.....	13
3. Základní principy soudního řízení.....	20
3.1. Právo na spravedlivý proces.....	21
3.1.1. Zásada ústnosti.....	21
3.1.2. Zásada přímosti	22
3.1.3. Zásada veřejnosti.....	23
3.1.4. Zásada rovnosti.....	24
3.1.5. Zásada rychlosti a hospodárnosti	25
3.1.6. Nezávislost a nestrannost soudu a soudců	26
3.1.7. Princip zákonného soudu a zákonného soudce	28
3.2. Základní principy civilního procesu	29
3.2.1. Princip dispoziční a princip oficiality.....	29
3.2.2. Princip projednací a princip vyšetřovací	31
3.2.3. Princip materiální pravdy a princip formální pravdy ...	32
3.2.4. Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační	33
3.2.5. Princip volného hodnocení důkazů a princip legální důkazní teorie.....	35
4. Základní principy výkonu rozhodnutí	37
4.1. Zásada ústnosti, přímosti, veřejnosti	37
4.2. Zásada rovnosti (zásada ochrany povinného).....	39

4.3. Zásada rychlosti a hospodárnosti	41
4.4. Nezávislost a nestrannost soudců	43
4.5. Princip zákonného soudu a zákonného soudce	44
4.6. Princip dispoziční a princip oficiality.....	45
4.7. Princip projednací a princip vyšetřovací	48
4.8. Princip materiální pravdy a princip formální pravdy.....	49
4.9. Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační	50
4.10. Princip volného hodnocení důkazů a princip legální důkazní teorie	51
4.11. Zásada přednosti, zásada pořadí, zásada poměrného uspokojení věřitelů	52
5. Základní principy soudní exekuce	54
5.1. Zásada ústnosti, přímosti, veřejnosti	54
5.2. Zásada rovnosti (zásada ochrany povinného).....	55
5.3. Zásada rychlosti a hospodárnosti	56
5.4. Nezávislost a nestrannost soudců	58
5.5. Princip zákonného soudu a zákonného soudce	59
5.6. Princip dispoziční a princip oficiality.....	60
5.7. Princip projednací a princip vyšetřovací	63
5.8. Princip materiální pravdy a princip formální pravdy.....	64
5.9. Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační	65
5.10. Princip volného hodnocení důkazů a princip legální důkazní teorie	66
5.11. Zásada přednosti a zásada pořadí	68
6. Srovnání zákl. principů výkonu rozhodnutí a soudní exekuce.....	70
7. Srovnání s jiným právním řádem	77

8. Závěr.....	82
Prameny a literatura.....	85
Prameny.....	85
Literatura.....	86
Monografie.....	86
Články.....	87
Internetové zdroje.....	88
Resume.....	89

Seznam zkratek

EP	Predpis č. 233/1995 Z. z., o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti
EŘ	Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti
ET	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně hotových výdajů správce podniku a o podmínkách škody způsobené exekutorem
InsZ	Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení
MSpr	Ministerstvo spravedlnosti ČR
OSP	Predpis č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZSS	Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

1. Úvod

Výkon rozhodnutí a soudní exekuce jsou v současné době typy řízení, které se objevují čím dál tím častěji. Důvodů může být mnoho, nicméně jen v roce 2013 bylo zahájeno 714.000 exekucí,¹ což není nepatrné číslo. Primární důvod takto vysokého počtu řízení zahájených za pouhý jeden rok spatřuji elementárně ve finanční a právní ngramotnosti některých osob, které si nerozumě půjčují a následně nejsou schopni plnit své závazky. Samotný výkon rozhodnutí, případně soudní exekuce je až krajním řešením pro oprávněné. Povolání soudního exekutora, jeho zaměstnance nebo soudního vykonavatele rozhodně nepatří mezi lidmi k nejoblíbenějším profesím, ale pokud by stát nebyl schopen donutit osoby k plnění svých závazků v případě, že je neplní dobrovolně, bylo by to selhání státu. Vykonávací řízení tak ve své podstatě nastupuje tam, kde stát nedokázal uloženou povinnost na povinném vymoci jinak, a dalo by se říci, že v rámci civilního řízení je nucený výkon rozhodnutí ultima ratio.

Neustálý tlak vedený proti exekutorům médií a politiky má za následek dalo by se říci až nenávisť některých osob vůči soudním exekutorům, jejich zaměstnancům, ale i soudním vykonavatelům. V poslední době se rovněž množí fyzické i verbální útoky povinných nebo jejich známých proti vykonavatelům. Je však nutné si uvědomit, že exekuční řízení není zahájeno na základě svévole exekutora a je vedeno podle platné právní úpravy. Vzhledem ke své více než dvouleté praxi na Exekutorském úřadě Plzeň-město, byla pro mě volba tématu práce relativně jednoduchou záležitostí. Díky mému zaměstnání je pro mě tedy soudní exekuce bližším způsobem

---

¹ Exekutorská komora ČR sbírá statistická data o počtu exekucí, dostupné na: <http://www.ekcr.cz/1/aktuality-pro-media/1888-exekutorska-komora-cr-sbira-statisticka-data-o-poctu-exekuci-13-01-2015?w=> (21.03.2015).

vymáhání uložených povinností, než je soudní výkon rozhodnutí, v předkládané práci se však budu snažit, aby nebyla soudnímu výkonu rozhodnutí věnována menší pozornost, než soudní exekuci.

Cílem této práce je tedy analýza a následné srovnání základních procesních principů výkonu rozhodnutí a soudní exekuce v českém právním řádu. Práce bude členěna do několika částí. Na začátku je nutné definovat, co vlastně pojmy výkon rozhodnutí a soudní exekuce znamenají. Součástí této kapitoly bude krátký historický exkurz a srovnání primárních rozdílů mezi výkonem rozhodnutí prováděný soudy a soudní exekuce prováděné soudními exekutory. Následující kapitola nastíní základní procesní principy uplatňované v civilním soudním řízení s rozdělením na principy vycházející z ústavní roviny, tedy z práva na spravedlivý proces a tzv. odvětvové principy civilního procesu, které se uplatňují v občanském řízení. Nosnou částí práce bude aplikace jednotlivých principů na podmínky vykonávacího řízení u výkonu rozhodnutí a soudní exekuce, kdy budou k jednotlivým principům přiřazeny instituty užívané ve vykonávacím řízení podle občanského soudního řádu a exekučního řádu a zhodnocena platnost jednotlivých principů ve vykonávacím řízení. Vzhledem k tomu, že vykonávací řízení má podstatně jiný průběh než nalézací řízení, lze očekávat, že některé principy budou v podmínkách vykonávacího řízení utlumeny. Samostatnou částí práce bude následné srovnání principů u obou druhů vykonávacího řízení. Poté bude následovat krátká kapitola, ve které budou principy českého vykonávacího řízení srovnány s právní úpravou Slovenské republiky. Poslední částí práce bude závěr, ve kterém se pokusím shrnout poznatky a přínos práce a současně nastínit možné budoucí směřování vykonávacího řízení v České republice.

Na začátek je možné si stanovit několik hypotéz, resp. výzkumných otázek, na které se v průběhu práce pokusím odpovědět. Tou první

je předpoklad, že u vykonávacího řízení jsou v některých ohledech uplatňovány jiné nebo upravené principy, než je tomu u nalézacího řízení. Další věc, kterou se v průběhu práce pokusím potvrdit, je předpoklad, že i ve srovnání mezi výkonem rozhodnutí a soudní exekucí jsou u určitých institutů uplatňovány odlišné principy a že soudní exekuce je svým průběhem efektivnějším způsobem vymáhání uložených povinností po povinném.

V rámci metodologického přístupu bude v první teoretické části použita primárně popisná analýza jednotlivých procesních principů uplatňovaných ve vykonávacím řízení. V nosné části práce bude použita komparativní analytická metoda ke srovnání procesních principů u výkonu rozhodnutí a soudní exekuce. Komparativní metodologický přístup bude použit také při srovnání naší a slovenské právní úpravy. Při práci budou využívány primárně tištěné publikace a samozřejmě právní předpisy České republiky. V menší míře bude odkázáno na judikaturu a elektronické zdroje.

2. Definice pojmů výkonu rozhodnutí a soudní exekuce

V následující kapitole budou teoreticky rozebrány definice pojmů výkonu rozhodnutí a soudní exekuce.

2.1. Pojem výkonu rozhodnutí

Řízení vykonávací je vedle řízení nalézacího dalším typem civilního soudního procesu. Nalézací řízení autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech účastníků. Oproti tomu vykonávací řízení navazuje na řízení nalézací (což však není nutností) ve chvíli, kdy autoritativně stanovená práva a povinnosti z nalézacího řízení nejsou dobrovolně plněna. V takovém případě stát autoritativně vymáhá práva a povinnosti vzešlé z nalézacího řízení v řízení vykonávacím, a to i proti vůli toho, kdo měl povinnost plnit.² Vykonávací řízení je tedy nezbytnou a logickou součástí právního systému, protože naplňuje právo na soudní ochranu.

Do roku 1950 byla právní úprava vykonávacího řízení upravena samostatně a nezávisle na nalézacím řízení exekučním řádem z roku 1896. Zákonem č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád, však bylo vykonávací řízení začleněné do stejné kodifikace jako řízení nalézací. Toto uspořádání zůstalo zachováno i v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen „OSŘ“). Tento systém kodifikace nalézacího a vykonávacího řízení zůstal zachován dodnes.³ Velkým průlomem do vykonávacího řízení bylo zakotvení zákona č.

---

² Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 343.

³ Kindl, Milan a kol.: 2005. *Občanské právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 305.

120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (dále jen „EŘ“), který vešel v účinnost dne 1. září 2001. Tímto zákonem byla zavedena dvoukolejnost vykonávacího řízení, kdy vedle soudů přešel nucený výkon rozhodnutí i do rukou soudních exekutorů.⁴

Proto je nutné rozlišovat mezi výkonem rozhodnutí, který je prováděn soudy a exekucí, kterou vykonávají soudní exekutoři. Obecný termín exekuce je sice v právní nauce používán pro oba tyto druhy vykonávacího řízení, nicméně v této práci bude použit pouze pro činnost vykonávanou soudními exekutory. Jako pojem exekuce můžeme vedle výkonu rozhodnutí a exekuční činnosti chápat také vynucování exekučních titulů podle zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, a dle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Tyto způsoby exekuce jsou někdy označovány jako exekuce daňová, resp. exekuce správní.⁵ Předkládaná práce se však bude zabývat pouze výkonem rozhodnutí podle občanského soudního řádu a exekucí podle exekučního řádu.

Právní úprava výkonu rozhodnutí je obsažena primárně v části šesté OSŘ, exekuční činnost je upravena exekučním řádem, pro který je subsidiárním právním předpisem občanský soudní řád. Střet mezi různými typy vykonávacího řízení, ale i střet několika řízení o výkonu rozhodnutí nebo několika exekučních řízení upravuje zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případ souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí. Dalším důležitým právním předpisem z oblasti výkonu rozhodnutí je vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

Vykonávací řízení se neuplatňuje v případech, kdy je povinnost uložená v nalézacím řízení plněna dobrovolně. Současně nelze

---

⁴ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 344.

⁵ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 343.

přistoupit k vykonávacímu řízení v případě, kdy v nalézacím řízení byla uložena jiná povinnost než povinnost plnění. Jak již bylo zmíněno, vykonávací řízení je samostatným druhem civilního procesu, a proto i postup soudů nebo soudních exekutorů je upraven částečně odlišně, s čímž souvisí i uplatnění jiných zásad, resp. dalších zásad odlišných od základních principů v řízení nalézacím, které jsou uvedeny ve třetí kapitole této práce.

Oba typy vykonávacího řízení, které budou v předkládané práci analyzovány, mají ve své elementární podstatě stejný průběh. Základem je návrh oprávněného, na základě kterého je vykonávací řízení nařízeno. Tento průběh neplatí pouze u některých výjimek, kterou je například výkon rozhodnutí ve věci ochrany proti domácímu násilí podle ustanovení § 492 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen „ZŘS“). Další zásadou, která je odlišná od principů uvedených v kapitole třetí, je zásada ochrany povinného. Principem, který je u vykonávacího řízení odlišný od řízení nalézacího, je zásada legálního pořádku neboli princip koncentrační.⁶ Nicméně se u vykonávacího řízení uplatňují, vedle výše zmíněných, primárně zásady uvedené v kapitole třetí této práce.

Do novely OSŘ provedené zákonem č. 396/2012 Sb., měly soudy při vykonávacím řízení nejširší pravomoci ze všech orgánů provádějící vykonávací řízení. Vedle výkonu rozhodnutí vzešlých z nalézacího řízení u soudů, byly soudy oprávněny vykonávat i rozhodnutí vzešlá z rozhodnutí jiných veřejnoprávních orgánů, tedy typicky správní nebo daňové exekuce. Naopak finanční nebo správní úřady měly možnost vykonávat pouze rozhodnutí, která byla vydána v jejich příslušnosti.⁷ Podle současné úpravy OSŘ, konkrétně dle ustanovení § 252 odst. 1 OSŘ, je-li k soudu podán návrh na výkon

⁶ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 477.

⁷ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 345.

titulu, který se vykonává ve správním nebo daňovém řízení, soud návrh odmítne. Současně do 1. ledna 2013, kdy výše zmíněná novela vešla v účinnost, soud rozhodoval o nařízení exekuce a pověření soudního exekutora, která byla vykonávána v rámci exekuční činnosti. Aktuálně však již soud pouze pověřuje exekutora na základě exekučního návrhu, kdy samotné pověření není rozhodnutím podle ustanovení § 43a odst. 5 EŘ.

Současným trendem tedy je, že vykonávací řízení se přesunuje do rukou soudních exekutorů, kdy i samotné soudy v situacích, kdy vystupují jako oprávněná strana, předávají své vlastní pohledávky k vymáhání soudním exekutorům, což před rokem 2013 nebylo běžnou praxí. Je také nutné uvést, že řízení o výkonu rozhodnutí zahájená přede dnem nabytí účinnosti novely č. 396/2012 Sb., která již nespádají do působnosti soudu, samotný soud ani nedokončuje, ale předává věci soudním exekutorům jmenovaným do obvodu soudu, kde řízení pokračuje jako exekuční podle EŘ.

Při výkonu rozhodnutí musejí být splněny zákonem stanovené procesní podmínky dle ustanovení § 254 odst. 1 OSŘ, podle kterého se na výkon rozhodnutí užijí ustanovení předchozích částí OSŘ, nestanoví-li zákon jinak. Primární podmínkou je, aby byl podán návrh na nařízení výkonu rozhodnutí a splňoval podmínky uvedené v ustanovení § 261a násl. OSŘ. Věcně příslušným je vždy okresní soud, místní příslušnost se řídí podle ustanovení § 252 OSŘ. Účastníky řízení jsou podle ustanovení § 255 odst. 1 OSŘ oprávněný a povinný, v případě, že mají být výkonem rozhodnutí postiženy i hodnoty spadající do společného jmění manželů, pak i manžel povinného. Další ze základních procesních podmínek důležitých k nařízení výkonu rozhodnutí je existence exekučního titulu, tedy rozhodnutí příslušného orgánu, který uložil povinnost k plnění, a tato povinnost nebyla ve stanovené lhůtě dobrovolně

splněna. Exekučním titulem mohou být rozhodnutí vzešlá z nalézacího řízení v civilním řízení, rozhodnutí soudů a jiných orgánů činných v trestním řízení v rámci adhezního řízení, pokud přiznávají povinnost k plnění, rozhodnutí správních soudů ve správním řízení soudním, jiná rozhodnutí orgánů veřejné moci a další tituly podle ustanovení § 274 odst. 1 OSŘ. Uvedený výčet exekučních titulů však není taxativní a exekučními tituly mohou být i rozhodnutí podle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, či rozhodčí nálezy podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů.⁸ U exekučního titulu je nutné, aby byl vykonatelný, tedy aby byla možnost autoritativně vynutit plnění vyplývající z titulu i přes odpor povinného. Vykonatelnost musí být na exekučním titulu vyznačena doložkou vykonatelnosti v souladu s ustanovením § 261 odst. 2 OSŘ.⁹

Další obligatorní součástí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí je i označení způsobu, jakým má být vykonávací řízení provedeno. Ustanovení § 258 odst. 1 OSŘ taxativně stanovuje výčet možných způsobů provedení výkonu rozhodnutí ukládající zaplacení peněžité částky, kterými jsou srážky ze mzdy, přikázání pohledávky, správa nemovité věci, prodej movitých věcí a nemovitých věcí, postižení závodu a zřízení soudcovského zástavního práva na nemovité věci. Návrh však musí označovat i další náležitosti, u srážek ze mzdy plátce mzdy nebo u přikázání pohledávky z účtu číslo účtu a bankovní instituci, u které je účet veden. Ustanovení § 258 odst. 2 OSŘ vymezuje, jakými způsoby lze provést výkon rozhodnutí na nepeněžité plnění. Těmito způsoby je vyklizení, odebrání věci, rozdělení společné věci, provedení prací a výkonů. Poslední skupinou, která upravuje výkon rozhodnutí je rozhodnutí ve věci ochrany proti domácímu násilí podle ustanovení § 492 a násl. ZŘS, výkon

---

⁸ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 349.

⁹ Kindl, Milan a kol.: 2005. *Občanské právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 306-307.

rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé podle ustanovení § 497 a násl. ZŘS a výkon rozhodnutí ve věcech výživného podle ustanovení § 511 a násl. ZŘS.¹⁰

Při nařízení výkonu rozhodnutí na nepeněžitě plnění nemá oprávněný možnost vybrat si způsob provedení výkonu rozhodnutí. Při výkonu rozhodnutí na peněžitě plnění však oprávněný určuje, jakým způsobem bude výkon rozhodnutí proveden, jak bylo zmíněno výše. Oprávněný má možnost navrhnout provedení výkonu rozhodnutí více způsoby, a to i současně. V tomto případě soud rozhoduje o tom, zda nepostačí pouze jeden způsob provedení výkonu rozhodnutí.

Při nařizování výkonu rozhodnutí soud nepřezkoumává věcnou správnost exekučního titulu, a to ani v případě, že by nalézací řízení trpělo vadami. Do vykonávacího řízení se vady z nalézacího řízení nepřenášejí. Současně při nařizování soud nezkontroluje, zda došlo k promlčení vykonávacího práva, pouze zda nedošlo k prekluzi.¹¹

V případě, že je výkon rozhodnutí nařízen, je povinností soudu postarat se o jeho provedení a zajistit tak splnění povinnosti, která byla povinnému uložena a kterou dobrovolně nesplnil. Vymožením povinnosti, kterou ukládá exekuční titul, je naplněn účel exekuce. Provedení výkonu rozhodnutí je možné pouze způsoby, které stanovuje zákon a to striktně podle zákona. Jakékoliv odchýlení od zákonných definicí jednotlivých způsobů provedení výkonu rozhodnutí je nepřípustné.¹²

V průběhu vykonávacího řízení může dojít ke sporům, které však nelze ve vykonávacím řízení vyřešit, protože vykonávací řízení má za cíl vymožení plnění, které ukládá exekuční titul. Takové spory

---

¹⁰ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 352.

¹¹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29.11.1966 pod sp. zn. 4 Cz 95/66.

¹² Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 345.

jsou nazývány jako spory incidenční. Vyřešení sporu ve výkonovacím řízení by znamenalo porušení práva na spravedlivý proces z důvodu některých odlišných principů uplatňovaných ve výkonovacím řízení.¹³ Vylučovací žaloba podle ustanovení § 267 OSŘ představuje takový druh žaloby, při které se třetí osoba, která tvrdí, že má právo bránící výkonu rozhodnutí k věci postižené výkonem rozhodnutí nebo exekucí, domáhá vyloučení věci z řízení. Vylučovací žalobu lze uplatnit jak u věci movité, tak u věci nemovité, protože právem k věci nemusí být pouze vlastnické právo, ale také například držba. Vylučovací žaloba však není žalobou určovací. Podle ustanovení § 328b odst. 6 OSŘ nelze movitou věc, pro kterou byla podána vylučovací žaloba, prodat v dražbě. Stejný postup se použije i při prodeji nemovité věci podle ustanovení § 336i odst. 1 OSŘ. Excindační žaloba je vedena proti oprávněnému. Dalším typem incidenční žaloby je poddlužnická žaloba, která se uplatňuje při výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy a příkázáním pohledávky. U poddlužnické žaloby je aktivně legitimován oprávněný a pasivní legitimací je nadán dlužník povinného. U poddlužnické žaloby uplatňuje oprávněný právo na zaplacení částky, která měla být zaplacená oprávněnému dlužníkem povinného, typicky zaměstnavatelem nebo peněžním ústavem, u kterého má povinný zřízen účet, a namísto toho byla vyplacena povinnému nebo s ní bylo naloženo jinak, než ukládá zákon. Posledním druhem incidenční žaloby je odporovací žaloba podle ustanovení § 267a OSŘ, při které oprávněný nebo povinný uplatňuje své výhrady vůči věřiteli v otázkách popření pravosti, výše, skupiny, nebo pořadí některé z pohledávek.¹⁴

V případě, že je pohledávka uspokojena v plné výši soud nevydává rozhodnutí o skončení řízení, protože byl naplněn účel výkonu

---

¹³ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 485.

¹⁴ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 487-488.

rozhodnutí. Další možností skončení výkonu rozhodnutí jsou důvody uvedené v ustanovení § 268 OSŘ, případně specifické důvody u jednotlivých způsobů provedení exekuce, např. u srážek ze mzdy podle ustanovení § 290 OSŘ, či u prodeje movitých věcí podle ustanovení § 326a OSŘ.¹⁵

Stejně jako u nalézacího řízení u vykonávacího řízení vznikají náklady podle ustanovení § 137 OSŘ. Takovými náklady jsou primárně hotové náklady oprávněného, náklady na zastoupení a náklady spojené s prováděním výkonu rozhodnutí. Základem je, že zmíněné náklady hradí povinný, protože kdyby splnil uloženou povinnost řádně, včas a dobrovolně, náklady by vůbec nevznikly. Samotné náklady výkonu rozhodnutí jsou zakotveny v ustanoveních § 271 a 272 OSŘ. Ustanovení § 270 odst. 3 OSŘ může oprávněnému, který nesplňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, uložit povinnost složit zálohu na náklady provedení výkonu rozhodnutí, jinak soud výkon rozhodnutí zastaví. Není však obecným pravidlem, že náklady výkonu rozhodnutí musí vždy platit povinný. Podle ustanovení § 271 OSŘ pokud dojde k zastavení výkonu rozhodnutí, rozhodne soud o náhradě nákladů výkonu rozhodnutí podle důvodu zastavení. To v podstatě znamená, že náklady výkonu rozhodnutí zaplatí ten účastník, který zastavení zavínil. Povinnost k náhradě nákladů určí soud v usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, nicméně v takovou chvíli ještě nelze určit přesně celkové náklady. Konečná výše nákladů je tedy známa až při skončení výkonu rozhodnutí.¹⁶

---

¹⁵ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 346.

¹⁶ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 503-504.

2.2. Pojem soudní exekuce

Dalším typem vykonávacího řízení vedle výkonu rozhodnutí prováděným soudem je již zmíněná exekuce prováděná soudním exekutorem podle exekučního řádu. Primárním důvodem pro ustanovení profese soudních exekutorů do českého právního řádu byl stále narůstající počet návrhů na nařízení exekuce, současně s relativně nízkou úspěšností soudů při vykonávacím řízení a také modernizace českého vykonávacího řízení a jeho přiblížení západním kontinentálním právním systémům, ve kterých soudní exekutoři působili úspěšně již řadu let. Exekučním řádem byla tedy delegována část pravomoci soudů ve vykonávacím řízení na nezávislé soudní exekutory.

Oprávněným se otevřela možnost na základě své úvahy si vybrat, zda svou pohledávku předají k vymáhání soudu v rámci výkonu rozhodnutí nebo soudnímu exekutorovi v rámci exekuční činnosti, přičemž výběr exekutora se neřídí žádnou místní příslušností, ale pouze výběrem oprávněného.

Primárním právním předpisem při vykonávání exekuční činnosti je již zmíněný exekuční řád, který působí jako zvláštní zákon k obecnému občanskému soudnímu řádu. Subsidiarita OSŘ ve vztahu k EŘ je zakotvena v ustanovení § 52 odst. 1 EŘ, který stanovuje, že pokud nestanoví EŘ jinak, použijí se pro exekuční řízení přiměřeně ustanovení OSŘ. Stejná subsidiarita existuje i v prováděcích vyhláškách, konkrétně vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, působí subsidiárně k vyhlášce MSpr č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti. Vedle zmíněných právních předpisů je v rámci exekuční činnosti nutné zmínit také vyhlášku MSpr č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora,

o odměně hotových výdajů správce podniku a o podmínkách škody způsobené exekutorem (exekuční tarif, dále jen „ET“), a vyhlášku MSpr č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí.

Pravomoci exekutora upravuje ustanovení § 28 věta druhá EŘ, podle které se úkony exekutora považují za úkony soud. V případech, ve kterých to zákon dovoluje, jsou tedy rozhodnutí exekutora rovny rozhodnutí soudu prvního stupně.¹⁷

Podobně jako ve vykonávacím řízení podle OSŘ i soudní exekutor rozhoduje zásadně bez jednání. Zákon může stanovit výjimky jako například dražba movitých věcí. Nicméně je nutné podotknout, že samotný postup při provedení exekuce prodejem movitých věcí se řídí příslušnými ustanoveními OSŘ, v tomto konkrétním případě ustanovením § 329 OSŘ.

Věcná příslušnost exekučního soudu je shodná s vykonávacím řízením podle OSŘ. Odlišná je místní příslušnost exekučního soud, kterou upravuje ustanovení § 45 odst. 2 EŘ, a která se řídí primárně místem trvalého pobytu fyzické osoby nebo sídlem právnické osoby, v obvodu exekučního soudu. Stejný jako u výkonu rozhodnutí, je při exekuční činnosti dle ustanovení § 36 odst. 1 a 2 EŘ i okruh účastníků. Účastníci exekučního řízení jsou tedy oprávněný, povinný a v případech, že je exekučním příkazem postižena součást společného jmění manželů, je účastníkem i manžel povinného.¹⁸

V otázce zahájení exekučního řízení se některé podmínky již od výkonu rozhodnutí liší. Samotný návrh na nařízení exekuce je sice v otázkách dispozice stejný, tedy oprávněný musí podat exekuční návrh u soudního exekutora. V tomto návrhu však není povinností oprávněného označit, jakým způsobem bude exekuční řízení provedeno. Oprávněný může poskytnout exekutorovi součinnost ve

¹⁷ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 505.

¹⁸ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 413.

věcech označení plátce mzdy nebo jiného příjmu, či uvedení bankovního účtu u peněžního ústavu, nicméně není to jeho obligatorní povinností. V exekučním řízení podle EŘ aktivně vyhledává postižitelný majetek povinného exekutor. Dále v exekučním řízení podle EŘ není možné zahájení řízení bez návrhu jako u specifických vykonávacích řízení podle ZŘS. Při nařizování exekuce došlo novelou č. 396/2012 Sb., k výrazně změně, při které již soud nenařizuje usnesením zahájení exekučního řízení, ale pokud exekuční návrh a žádost exekutora o pověření splňují všechny zákonné předpoklady, pouze exekutora pověří k provedení exekuce podle ustanovení §43a odst. 3 a 4 EŘ. Toto pověření nemá formu rozhodnutí, ale opatření, proto není doručováno účastníkům řízení.

Obligatorní součástí exekučního návrhu je podobně jako u výkonu rozhodnutí exekuční titul. Podle ustanovení § 40 EŘ.

Po obdržení pověření k provedení exekuce má exekutor možnost, potažmo povinnost začít aktivně lustrvat majetek povinného pomocí součinností dle ustanovení § 33 a 34 EŘ. Dožádané osoby jsou povinny exekutorovi na součinnost odpovědět. Až na základě zjištěného postižitelného majetku exekutor zvolí způsob provedení exekuce.

Takový způsob zjišťování postižitelného majetku a na základě zjištěných informací exekutora volba způsobu provedení exekuce, činí z exekuční činnosti efektivnější způsob uspokojování vymáhané povinnosti než tomu je u výkonu rozhodnutí podle OSŘ, kde je oprávněný povinen zjišťovat informace o povinném sám.¹⁹ Navíc u výkonu rozhodnutí dle OSŘ oprávněný nemá kromě ustanovení § 260 a 260a OSŘ možnost k tomu, aby zjišťoval informace o povinném podobně, jako může soudní exekutor v rámci součinností.

---

¹⁹ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 414.

Obdobně jako u výkonu rozhodnutí může exekutor podle ustanovení § 50 odst. EŘ požádat povinného k prohlášení o majetku, v tomto případě však není povinností povinného odpovědět.

Dalším důležitým institutem, který je nutné zmínit při exekuční činnosti, je institut generálního inhibitoria podle ustanovení § 44a EŘ, který ve své podstatě znamená zákaz nakládání povinného s veškerým majetkem po obdržení vyznění o zahájení exekuce. Tento zákaz nespočívá v běžném užívání věcí, ale v úmyslném převádění vlastnického práva na jiné osoby, zničení majetku nebo snížení jeho hodnoty.²⁰ U výkonu rozhodnutí existuje institut inhibitoria taktéž, nicméně zde nepůsobí generálně, tedy na celý majetek povinného, ale pouze na majetek, který je postižen jednotlivými způsoby provedení výkonu rozhodnutí. Takový druh inhibitoria lze tedy označit jako speciální inhibitorium.

Speciální inhibitorium označuje zákaz nakládat s věcmi, právy a pohledávkami, které jsou již postiženy exekučním příkazem. S tím souvisí již zmíněný institut podlužníka, kterým je typicky zaměstnavatel povinného nebo peněžní ústav, u kterého má povinný zřízen bankovní účet a kterému se pomocí institutu arrestatoria, stejně jako povinnému, také zakazuje, aby s majetkem povinného nakládal jinak, než jak určuje zákon.²¹

Způsoby provedení exekuce jsou stanoveny v ustanoveních § 58 a násl. EŘ. Vedle možností provést vykonávací řízení stejnými způsoby jako v OSŘ u peněžního a nepeněžního plnění, stanovuje EŘ ještě další možnost provedení. Takovým zvláštním způsobem provedení exekuce je exekuce pozastavením řidičského oprávnění podle ustanovení § 71a EŘ. Použití takového způsobu provedení

---

²⁰ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 418.

²¹ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 419.

exekuce je však možné pouze v případě, že v exekučním řízení je vymáhán nedoplatek dlužného výživného na nezletilé dítě.

V případě incidenčních žalob se u soudní exekuce postupuje obdobně jako u výkonu rozhodnutí. V případě, že třetí osoba uplatňuje vlastnické právo k movité věci, která je předmětem exekučního řízení, postup určuje ustanovení § 68 EŘ. Návrh na vyškrtnutí může podat osoba, která uplatňuje vlastnické nebo jiné právo k věci u soudního exekutora, který o návrhu na vyškrtnutí věci rozhodne. V případě, že soudní exekutor návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu zcela nebo zčásti zamítne, může třetí osoba podat do 30 dnů od doručení rozhodnutí exekutora excindační žalobu podle ustanovení § 267 OSŘ. Poddlužnická a odporovací žaloba v exekučním řízení má s odkazem na ustanovení § 52 odst. 1 EŘ stejné procesní podmínky jako u výkonu rozhodnutí a použijí se pro ně příslušná ustanovení OSŘ.

Podobně jako u výkonu rozhodnutí jsou i v EŘ zakotveny instituty odkladu exekuce podle ustanovení § 54 EŘ a zastavení exekuce podle ustanovení § 55 EŘ. Návrh na odklad může podat pouze povinný a exekutor zkoumá, zda návrh na odklad obsahuje všechny potřebné náležitosti. Pokud by tyto neměl, exekutor takový návrh odmítne. Po dobu, na kterou byl odklad schválen, nečiní exekutor žádné kroky k provedení exekuce. Navíc ustanovení § 54 odst. 5 EŘ umožňuje povinnému složit jistotu ve výši vymáhané pohledávky, nákladů oprávněného a nákladů exekuce, exekutor nebo exekuční soud na návrh povinného odloží provedení exekuce do právní moci rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce. Současně může exekutor rozhodnout, že povinný není vázán generálním inhibitoriem. Pokud by nedošlo k zastavení exekuce, použije se jistota na úhradu celého exekučního řízení včetně nákladů. Řízení o zastavení exekuce probíhá tak, že návrh na zastavení exekuce zašle

exekutor zbylým účastníkům řízení, kteří se vyjádří. Pokud zbylí účastníci nesouhlasí, postoupí exekutor návrh na zastavení exekučnímu soud, který o návrhu na zastavení rozhodne. Soudní exekutor může o zastavení rozhodnout i bez návrhu, pokud s tím souhlasí oprávněný podle ustanovení § 55 odst. 4 EŘ. Podle ustanovení § 55 odst. 5 EŘ může exekuční soud rozhodnout o zastavení exekuce i bez návrhu.

V případě, že je exekuce vymožena nebo zastavena, nevydává exekutor podobně jako soud usnesení o skončení exekuce. V případě, že je exekuční řízení skončeno, má exekutor podle ustanovení § 46 odst. 8 EŘ povinnost zaslat všem orgánům a osobám, kterou ve svých záznamech vedou poznámku o probíhající exekuci anebo kterým byla v exekuci uložena nějaká povinnost, oznámení o skončení exekuce, které však není rozhodnutím.²²

Náklady exekučního řízení tvoří podle ustanovení § 88 odst. 1 EŘ náklady exekuce a náklady oprávněného. Náklady exekuce jsou odměna exekutora, náhrada paušálně vynaložených hotových výdajů, náhrada za ztrátu čas při provádění exekuce, náhrada za doručení písemnosti a odměna správce podniku, náhrada nákladů správce podniku a případně daň z přidané hodnoty, pokud je soudní exekutor plátcem této daně, podle ET. Podobně jako soud, může soudní exekutor po oprávněném požadovat složení zálohy na náklady exekuce. Stejně tak je povinností povinného, aby náklady exekuce a náklady oprávněného hradil on. V případě zastavení exekučního řízení je možné postupovat podobně jako u výkonu rozhodnutí, tedy pokud zastavení exekuce zavinil oprávněný, hradí náklady exekuce sám. K tomu je možné odkázat na nález Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 290/05, který, mimo jiné, uvádí, že „*náklady exekuce tedy musí hradit povinný, a není-li to možné, tedy jestliže*

---

²² Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 514.

*soud dospěje k závěru, že jsou důvody pro to, aby neuložil povinnost k náhradě nákladů řízení povinnému, musí být rozhodnuto o uložení povinnosti náhrady nákladů oprávněnému řádně odůvodněno.*²³

Náklady exekuce určuje exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce podle ustanovení § 88 odst. 2 EŘ. Proti takovému příkazu není přípustné odvolání, ale je možné podat proti němu do 8 dnů od doručení námítky.²⁴

---

²³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.02.2006, pod sp. zn. I. ÚS 290/05.

²⁴ Winterová, Alena a kol: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 515-516.

3. Základní principy soudního řízení

Civilní právo procesní obsahuje stejně jako jiná právní odvětví celou řadu principů, z nichž nejvyšší právní sílu mají principy vycházející z ústavní roviny. V otázce ústavních principů, které jsou použitelné na civilní proces, je nutné primárně uvést zásady vyplývající z práva na spravedlivý proces. Právo na spravedlivý proces je upraveno v čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a svobod, který říká *„každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích nebo o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění proti němu.“* Tato zásada je inkorporována v českém ústavním pořádku v ustanoveních čl. 81, 82, 95 a 96 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava ČR, ustanovení čl. 36 a násl. zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod a v ustanoveních § 4 a násl. zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích (dále jen „ZSS“).²⁵ Zmíněné články explicitně zakotvují nezávislost a nestrannost soudců, vázanost soudce zákonem, rovnost účastníků před soudem, veřejnost a ústnost jednání, přístup k soudu, právo na právní pomoc, právo na zákonného soudce, právo účastníka být přítomen při řízení nebo právo na rozhodnutí bez zbytečných průtahů. Další rovinou jsou zásady upravené v zákonech, primárně pak v ustanoveních § 1-6 OSŘ. Třetí skupinou jsou zásady, které nejsou vyjádřeny přímo v zákonech. Tyto zásady se projevují prostřednictvím jednotlivých institutů a zůstávají téměř neměnné. Takovou zásadou může být například zásada dispoziční.²⁶

---

²⁵ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 345.

²⁶ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 59-60.

3.1. Právo na spravedlivý proces

Principy vyjadřující právo na spravedlivý proces je možné nazvat také jako principy řádného fungování justice. Bez těchto principů není v demokratickém systému možné, aby justice fungovala řádně a spravedlivě, jsou tedy nezadatelné a prakticky neměnné.²⁷ Tyto zásady se uplatňují nejen v civilním procesu, ale i v trestním procesu.

3.1.1. Zásada ústnosti

Zásada ústnosti je jedním ze základních principů práva na spravedlivý proces a nejinak je tomu i v civilním řízení. Na základě ústního jednání se daleko lépe prokazuje skutkový stav dané věci. Nelze však říci, že by princip ústnosti platil bez výjimek. V civilním řízení je mnoho aspektů, které jsou zásadně v písemné podobě, například žaloba nebo odvolání, písemně musí být vyhotoveno i rozhodnutí. I při samotném soudním jednání je často odkazováno na starší písemná podání.

Současně rozhodování ve zkrácených řízeních je zásadně písemné, nicméně je zde možnost podání odporu a nařízení následného ústního jednání. Dále je výjimkou ze zásady ústnosti také jednání, na kterém se účastníci vzdali účasti, a lze rozhodnout pouze na základě listinných důkazů.²⁸

Zásada ústnosti není zmíněna v ustanovení čl. 6 Úmluvy, nicméně v našich podmínkách je tento princip chápán jako podstatná

---

²⁷ Kindl, Milan a kol.: 2005. *Občanské právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 145.

²⁸ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 45.

náležitost demokratického procesu a je zakotven v ustanoveních čl. 96 odst. 2 Ústavy ČR a ustanoveních § 15-19 OSŘ.²⁹

3.1.2. Zásada přímosti

Rozlišujeme dva typy vycházející ze zásady přímosti. Věcnou přímostí se rozumí situace, kdy soud rozhoduje pouze na základě podkladů, které se prokázaly přímo před soudem. Osobní přímostí pak chápeme situaci, kdy by mělo být celé ústní jednání provedeno znovu, změní-li se soudce. Zásada přímosti se uplatňuje ze dvou elementárních důvodů, kterými je jednak urychlení řízení a současně nalezení pravdy, která se přímo dokazuje jednodušeji.

Pokud by byla zásada věcné přímosti dodržována striktně, muselo by být před odvolacím soudem celé dokazování provedeno znovu. To by ovšem porušovalo zásadu rychlosti a hospodárnosti řízení.

V otázce osobní přímosti je tato zásada dnes již také značně prolomena. Je to způsobeno zejména tím, že ve velké části případů je alespoň jedna strana při soudním jednání zastoupena. V takovém případě nemusí být účastník přítomen při jednání, pokud tak není zákonem stanoveno, ale postačí přítomnost jeho právního zástupce.

Další možností prolomení zásady věcné přímosti je institut dožádání podle ustanovení § 39 odst. 1 OSŘ, který uvádí, že úkony, které by příslušný soud mohl provést pouze s obtížemi nebo se zvýšenými neúčelnými náklady anebo které v jeho obvodu provést nelze, provede na dožádání jiný soud. Nicméně dožádání by mělo být pouze výjimečným případem a může se týkat výslechu svědka nebo ohledání věci. Dožádaným soudem je dle výše zmíněného

---

²⁹ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 70.

ustanovení okresní soud a úkony dožadovaného soudu provádí samosoudce.³⁰

3.1.3. Zásada veřejnosti

Dalším principem vycházejícím z práva na spravedlivý proces je zásada veřejnosti jednání. Zásada veřejnosti se ovšem neuplatňuje v celém řízení, ale pouze při soudním jednání. Hlavním úkolem této zásady je kontrola činnosti soudů. Jednání by mělo být vždy veřejné, výjimky jsou možné jen ze zvlášť závažných důvodů, které jsou taxativně vymezeny v ustanovení § 116 OSŘ, kdy veřejnost může být z jednání nebo jeho části vyloučena pouze v případě, kdy by projednávané skutečnosti ohrozily tajnost utajovaných informací chráněných zvláštním zákonem, obchodní tajemství nebo důležitý zájem účastníků a mravnost. Ovšem i při vyloučení veřejnosti může být umožněn přístup jednotlivým osobám, které však musí být poučeny o tom, že jsou povinny zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, které se při takto neveřejném jednání dozvěděly. Naopak z jinak veřejného jednání mohou být vyloučeny osoby, které by narušovaly řádný průběh jednání nebo nezletilé osoby. O pořizování audiovizuálních záznamů z průběhu jednání rozhoduje v konkrétních případech předseda senátu.³¹

Ze zásady veřejnosti je však vždy vyloučena závěrečná porada soudu před vynesemím rozhodnutí. Naopak vyhlášení rozhodnutí musí být veřejné vždy, a to i v případech, že byla veřejnost vyloučena dle ustanovení § 116 OSŘ. Současně může být část

---

³⁰ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 46.

³¹ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 69.

veřejnosti „vyloučena“ v případě, kdy je zájem o účast na jednání tak vysoká, že překračuje kapacitu soudní síně.³²

3.1.4. Zásada rovnosti

Jednou z nejtěžejnějších zásad je zásada rovnosti účastníků. Tento princip ve své podstatě znamená, že soud nesmí žádného z účastníků zvýhodňovat nebo naopak neznevýhodňovat ve prospěch či neprospěch jiného účastníka. Tato zásada je upravena ustanovením čl. 96 Ústavy ČR, ustanovením čl. 37 Listiny a ustanovením § 18 OSŘ. Všichni účastníci tedy mají stejnou možnost uplatňovat svá práva. Princip rovnosti účastníků je zabezpečen nestranností soudu a soudců,³³ možností být slyšen, provádět důkazy, nahlížet do spisu atd.³⁴

Jedním z možných zákonných výkladů zásady rovnosti je již zmíněné ustanovení § 18 OSŘ, podle něhož má každý z účastníků právo jednat před soudem ve své mateřštině. Soud je povinen zajistit účastníkům stejné možnosti k uplatnění jejich práv. Pokud tedy účastník prohlásí, že českému jazyku nerozumí a není v něm schopen mluvit je soud povinen na své náklady, resp. náklady státu, zajistit takovému účastníkovi tlumočnicka.

Dalším projevem zásady rovnosti je právo na právní pomoc při jednání před soudem obsažené v ustanovení § 22 a násl. OSŘ. Podle ustanovení čl. 37 odst. 2 Listiny je právo na právní pomoc přiznáno každému v civilním i trestním řízení, a to od počátku řízení. Podle ustanovení § 5 OSŘ soudy poskytují účastníkům poučení o

---

³² Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 47.

³³ V případě podjatosti soudce je tento vyloučen v souladu s ustanovením § 14 OSŘ.

³⁴ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 47-50.

jejich procesních právech a povinnostech. Zmíněné ustanovení je svým způsobem také právní pomoc. Smysl poučování účastníka soudem je velice důležitý zejména v řízeních, kdy účastník není odborně zastoupen advokátem. OSŘ upravuje poučovací povinnost v řadě ustanovení. Jako předpoklad přístupu k soudu a tedy rovnosti účastníků, je nutné uvést také ustanovení § 138 OSŘ, který upravuje možnost osvobození účastníka řízení od soudních poplatků, a to částečně, nebo v plné výši.³⁵

Neméně důležité je i právo každého účastníka při jednání před soudem slyšet a být slyšen. S tímto právem souvisí i zásada kontradiktornosti, která ve své podstatě znamená, že účastník má právo seznámit se s tvrzeními a podáními jiného účastníka a na tyto reagovat. V praxi kontradiktornost znamená, že jakýkoliv důkaz provedený jednou stranou řízení nebo tvrzení této strany musí být podrobena debatě. V českém civilním řízení se nicméně kontradiktornost ve větší míře objevuje pouze ve sporném řízení, kde účastníci stojí proti sobě a je tedy nutné své tvrzení nebo důkaz prokázat.

3.1.5. Zásada rychlosti a hospodárnosti

Podle této zásady mají soudy postupovat tak rychle a levně, jak jen je to možné. V tomto případě je nutná součinnost všech účastníků, bez které nemůže být tento princip naplňován. Průtahy řízení dle stanoviska Ústavního soudu³⁶ nelze ospravedlnit přetížením soudů, protože je povinností každého státu organizovat své soudnictví tak, aby nedocházelo ke zbytečným průtahům v řízení. Délka každého

---

³⁵ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 66-68.

³⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.02.2002, pod sp. zn. I. ÚS 663/01.

řízení však musí být zkoumána individuálně podle konkrétní složitosti předmětného řízení. Z tohoto důvodu je takřka nemožné stanovit procesní lhůty pro rozhodování soudů. Princip rychlosti a hospodárnosti je zakotven jak v ustanovení čl. 38 odst. 2 Listiny, tak i v ustanovení § 6 OSŘ.³⁷

V případě bezdůvodných průtahů v řízení je možné podat stížnost na nečinnost soudu předsedovi soudu, který je povinen tuto stížnost od jednoho měsíce od doručení vyřídit. Další možností řešení nečinnosti soudu je také možnost podat návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle ustanovení § 174a ZSS. Na základě takového návrhu může soud vyššího stupně určit soudu nižšího stupně lhůtu, ve které je nižší soud povinen procesní úkon provést. Nižší soud je touto lhůtou vázán a neuposlechnutí může vést až ke kárné odpovědnosti soudce.³⁸

3.1.6. Nezávislost a nestrannost soudu a soudců

Princip rovnosti účastníků se promítá do další zásady, kterou je nezávislost a nestrannost soudu a soudců. Institucionálně je tento princip zakotven v ustanoveních čl. 81 a 82 Ústavy ČR, funkčně poté v ustanovení čl. 36 Listiny.³⁹

Můžeme rozlišovat nezávislost osobní, která je určena přímo osobou soudce, nezávislost organizační, která spočívá v naprosté oddělenosti soudního systému od moci zákonodárné a moci výkonné, nezávislost funkční, založená na faktu, že žádný jiný orgán nemá právo na zasahování do procesu a nezávislost ekonomická,

---

³⁷ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 50-51.

³⁸ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 72.

³⁹ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 61.

kteřá vyplývá z toho, že soudy mají být dostatečně finančně nezávislé.⁴⁰

Samotná nezávislost soudců je garantována specifickými právními nástroji. Z těch důležitých bych zmínil jmenování soudce hlavou státu natrvalo nebo na velmi dlouhou dobu (u soudců Ústavního soudu 10 let). Současně i možnost odvolání soudce může být pouze na základě řízení provedeného kárným soudem, který musí být také nezávislý nebo z důvodů uvedených v ustanoveních § 84-96 ZSS. Nezávislost soudce zaručuje také neslučitelnost funkce soudce s jinými veřejnými funkcemi dle ustanovení čl. 82 odst. 3 Ústavy ČR, spolu s adekvátním finančním ohodnocením. Soudy a soudci jsou vázáni pouze zákonem a mezinárodními smlouvami, které jsou součástí právního řádu podle ustanovení čl. 95 Ústavy ČR. Tento nástroj posiluje roli soudce při rozhodování o podzákoných předpisech a také při dotváření práva. Pokud soudce dospěje k názoru, že podzákoný předpis není v souladu se zákonem, neaplikuje jej. V případě, že by soudce dospěl k názoru, že je zákon v rozporu s ústavním pořádkem, předložil by věc Ústavnímu soudu. Tento princip otevřel cestu k soudcovskému dotváření práva.⁴¹

Vedle nezávislosti soudce je nutné odlišit nestrannost soudce, která spočívá v tom, že soudce má k účastníkům přistupovat během celého řízení nestranně a nesmí nadržovat žádnému z účastníků. Soudce totiž nesmí být při svém rozhodování ovlivněn žádnými vnějšími faktory. Pokud by soudce měl jakýkoliv vztah k věci, na základě kterého by bylo možné pochybovat o jeho nepodjatosti, je nutné takového soudce z řízení vyloučit podle ustanovení § 14 OSŘ. Pro vyloučení soudce z projednávání určité věci stačí pouze pochybnost o soudcově nepodjatosti, která však musí být řádně odůvodněna.

---

⁴⁰ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 51-52.

⁴¹ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 63.

3.1.7. Princip zákonného soudu a zákonného soudce

Podle ustanovení čl. 38 Listiny základních práv a svobod nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci. Z této zásady vyplývá, že nikdo nesmí soudit, pokud k tomu není oprávněn, což vyjadřuje, že soudit smí pouze soudce a soudy musejí být zřízeny zákonem. Nikdo tedy nesmí brát spravedlnost do svých rukou, protože k naplňování spravedlnosti jsou zřízeny soudy, které rozhodují pouze dle zákona či mezinárodní smlouvy, která je součástí právního řádu. Příslušnost soudu i soudce stanovuje zákon, nicméně s ohledem na měnící se personální obsazení jednotlivých příslušných soudů není možné zákonem striktně stanovit konkrétního soudce. Z tohoto důvodu fungují na jednotlivých soudech z hlediska specializace jednotlivých soudců a počtu řešených případů rozvrhy práce, které organizují činnost soudců jednotlivých soudů. Rozvrhy práce jsou vydávány předsedou soudu na období jednoho roku, což zaručuje, že je soudce pro jednotlivé případy vybírán dle zadaných kritérií a ne ad hoc jednotlivých řízení.⁴²

Tento princip naplňuje také obsazení soudu, konkrétně, ve kterých případech rozhoduje samosoudce a kdy rozhoduje více soudců v senátu, a zda je možné zapojení občanů v kolegiálním rozhodování, ať již formou přisedících nebo formou poroty. Toto je upraveno v ZSS a OSŘ. Ustanovení § 36 a násl. OSŘ tedy stanovuje, že ve většině případů rozhoduje v civilním řízení v prvním stupni samosoudce, v odvolacím řízení pak rozhoduje zásadně senát. V otázce účasti veřejnosti na soudním jednání, přisedící-laici se podílejí na řízení pouze v prvním stupni, a to ve věcech, kde nerozhoduje samosoudce, což upravuje ustanovení § 36a OSŘ.

---

⁴² Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 52-53.

System porotců není v českém právním řádu zaveden, neuplatňuje se tedy ani v civilním procesu.⁴³

3.2. Základní principy civilního procesu

Základní principy civilního procesu, někdy označovány jako odvětvové principy jsou takové zásady, které nejsou zakotveny v ústavněprávní rovině. Tyto principy se týkají především vzájemného postavení soudu a účastníků v civilním řízení. Odvětvové principy, na rozdíl od zásad vyplývajících z práva na spravedlivý proces, tvoří dvojice zásad opačného významu. Většina těchto principů je však kombinací zásad opačného významu a v čisté podobě se objevují pouze výjimečně.

3.2.1. Princip dispoziční a princip oficiality

Zásadní rozdíl v těchto dvou zásadách je dán tím, kdo má procesní iniciativu. Podle dispozičního principu je procesní iniciativa v rukou účastníků, naopak u principu oficiality je procesní iniciativa v rukou soudu. Zásada dispoziční je tedy založena na právním zájmu a dispozici má ten, kdo uplatňuje nebo chrání svůj právní zájem.

Princip dispoziční je uplatňován primárně ve sporném řízení. Bez dispozice účastníka nemůže být takové řízení zahájeno. Tato dispozice je očividná například v předmětu žaloby, protože soud je vázán rozsahem žaloby a zpravidla ji nemůže překročit, pokud však

---

⁴³ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 65-66.

může být řízení zahájeno i bez návrhu nebo pokud je možné dle právního předpisu určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky.⁴⁴

Zásada dispoziční je uplatňována rovněž v odvolacím řízení, kdy je odvolací soud vázán odvolacím návrhem a neměl by ho překračovat. Výjimku z tohoto pravidla tvoří řízení, která je možné zahájit i bez návrhu, v případě, že je na napadaném výroku závislý jiný výrok či v případech, kdy se případné rozhodnutí odvolacího soudu vztahuje i na účastníky vystupující na jedné straně sporu a kde platí procesní úkony jednoho účastníka i pro všechny ostatní účastníky téže strany.⁴⁵

Účastníci mohou disponovat s řízením i v jeho průběhu. Je zde tedy možnost uznání nároku žalovaným, zpětvzetí žaloby žalobcem nebo uzavření smíru, se kterým souhlasí obě strany. V takovém případě, a pokud to neodporuje zákonu, je soud takovým jednáním striktně vázán.

Dalším projevem dispoziční zásady je i možnost změny předmětu žaloby, kdy žalobce může vzít žalobu částečně zpět nebo navrhnout změnu žaloby, to v případě rozšíření žaloby.

Naopak v nesporném řízení je uplatňován princip oficiality, kdy je na vyřešení sporu veřejný zájem převažující nad soukromými zájmy účastníků řízení. Není však striktně stanoveno, že by nesporné řízení nemohlo být zahájeno na návrh. U řízení, ve kterém je uplatňován princip oficiality, nejsou účastníci nadáni takovými procesními právy, jako u řízení dispozičního a jsou omezeni ovlivňovat řízení svými úkony. Některá dispoziční oprávnění jsou v nesporném řízení dokonce zcela vyloučena, kdy jako příklad je možné uvést uzavření smíru.

---

⁴⁴ Kindl, Milan a kol.: 2005. *Občanské právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 154-155.

⁴⁵ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 53-55.

Nicméně je nutné zdůraznit, že i ve sporném řízení, které je ovládáno dispoziční zásadou, postupuje po zahájení řízení soud ex offo a z úřední povinnosti rovněž zkoumá, zda jsou splněny procesní podmínky pro zahájení řízení. Po zahájení řízení se tedy soud o řízení stará i bez dalších procesních úkonů účastníků.⁴⁶

3.2.2. Princip projednací a princip vyšetřovací

Jak bylo zmíněno, výše uvedené principy určují, kdo může řízení zahájit, disponovat s ním nebo s jeho rozsahem, či ho ukončit.

Dalším důležitým aspektem je otázka, na kom leží odpovědnost za zjištění skutkového stavu v řízení. Podle projednacího principu leží hlavní odpovědnost na zjištění skutkového stavu řízení na stranách řízení, je tedy na nich předkládat soudu důkazy na podporu svých tvrzení. Projednací princip je typický pro sporná řízení. Ve sporném řízení mají tedy procesní strany povinnost uvést veškerá tvrzení, na základě kterých má být zjištěn skutkový stav a tato tvrzení podepřít důkazními prostředky. V takovém řízení jsou důležité instituty povinnost tvrzení, povinnost důkazní, břemeno tvrzení a břemeno důkazní.⁴⁷ Pokud by totiž tyto instituty nebyly stranami naplněny, vystavují se riziku prohry sporu. Soud se v takovém případě rozhodnou skutečnost vůbec nedozví, nebo ji není možné prokázat. Soud by se v takové situaci měl uchýlit k rozhodnutí pouze v otázkách, které jsou účastníky prokazovány odlišně. V řízení, které se řídí podle zásady projednací, vystupuje soudce nejen nestranně a nezávisle, ale současně pasivně. Nicméně v rámci rychlosti a hospodárnosti řízení je v některých případech nutné, aby

---

⁴⁶ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 73-74.

⁴⁷ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 56.

soudce nevystupoval pouze pasivně, ale aktivně provedl důkazy, které stranami nebyly navrženy či provedeny.⁴⁸

V případě zásady vyšetřovací leží hlavní tíha nalézání důkazů důležitých pro rozhodnutí v řízení na soudu, který je povinen objasnit skutkový stav bez ohledu na to, zda účastníci předloží důkazy a případně takovými předloženými důkazy není soud při svém rozhodnutí vázán. Vyšetřovací zásada se projevuje primárně v nesporném řízení, kde důkazní břemeno leží na soudu. Není zde však omezena možnost účastníků řízení, aby předkládali důkazy. Současně je nutné, aby v případě potřeby účastníci poskytli soudu součinnost. V takovém případě musí soud i soudce vystupovat aktivně, protože v řízení založeném na zásadě vyšetřovací je povinností soudu věc náležitě vyšetřit.⁴⁹

Podobně jako u principu dispozičního, resp. u principu oficiality, platí i u zásady projednací a vyšetřovací, že v čisté podobě se téměř nevyskytují. V rámci efektivity řízení je nutné, aby v určitých případech vystupoval soud aktivně i ve sporném řízení, či aby byly návrhy a důkazy prováděny stranami v nesporném řízení.

3.2.3. Princip materiální pravdy a princip formální pravdy

Smyslem a cílem rozhodnutí je správné a spravedlivé rozhodnutí, které ze své podstaty správnosti a spravedlnosti nemůže být vzdáleno pravdě. V procesu (a nejen civilním) platí zásada *iura novit curia*, na základě čehož interpretace práva i jeho aplikace je čistě v rukou soudů. Princip dispoziční nebo naopak princip vyšetřovací má úzkou spojitost i s rozhodováním soudu. Zde je důležité položit si

⁴⁸ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 74-75.

⁴⁹ Kindl, Milan a kol.: 2005. *Občanské právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 148-149.

otázku, zda soud má rozhodovat na základě zjištěného skutkového stavu nebo zda je nutné zjistit stav odpovídající pravdě.⁵⁰

Zásada materiální pravdy spočívá v tom, že cílem civilního procesu je zjištění stavu odpovídajícího pravdě, přičemž takovému zjišťování nejsou kladeny žádné formální překážky. Tato zásada bývá často spojována s principem jednotnosti řízení, zásadou volného hodnocení důkazů a se zásadou vyšetřovací, které pomáhají zjistit skutečný skutkový stav věci.

Princip formální pravdy je založen de facto na tom, která strana dokáže na základě svých tvrzení a předložených důkazních prostředků přesvědčit soud o tom, že má pravdu. Tento princip bývá naopak spojován se zásadou legálního pořádku, legální důkazní teorie a zásadou projednací, tedy více se sporným řízením.⁵¹

Jak již bylo zmíněno výše, každé rozhodnutí soudu by se tedy mělo co nejvíc přibližovat k pravdě. *„Proces má směřovat pokud možno k pravdivému poznání, které jediné může být v principu základem spravedlivého rozhodnutí. Pravdivost poznání však je určována a do jisté míry limitována pravidly, v jejichž rámci se poznávání skutečnosti děje.“*⁵²

3.2.4. Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační

Tyto dva principy řeší samotný postup a organizaci řízení. Zásada jednotnosti řízení (někdy označována jako zásada arbitrárního pořádku) je založena na tom, že řízení od zahájení do vynesení rozhodnutí probíhá jako jeden celek a důkazní prostředky či podání

⁵⁰ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 79-80.

⁵¹ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 56-57.

⁵² Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 82.

lze relativně volně činit v průběhu celého řízení. Relativita této volnosti je dána na uvážení soudu, který ji rámcově určuje. Nová podání nebo provádění důkazů je tedy možné činit v průběhu celého řízení, včetně řízení odvolacího.⁵³

Naopak zásada koncentrační (neboli zásada legálního pořádku) rozděluje celé řízení do několika částí, kdy v každé této části je možné provádět pouze některé procesní úkony, které není v jiné fázi řízení již možné provést pod sankcí prekluze.

Český civilní proces je ovládán spíše principem jednotnosti, nicméně obsahuje i určité prvky koncentrace, jako například možnost provádět důkazy pouze před soudem prvního stupně, naopak v odvolacím řízení, až na určité výjimky stanovené zákonem, již není možné nové důkazy provést. Dalším prvkem koncentrace civilního řízení je skutečnost, že všechny důkazy musí být provedeny během přípravného jednání nebo nejdéle do konce prvního jednání.⁵⁴

Řízení vedené podle koncentračního principu tedy vede ke zkrácení řízení, protože řízení je koncentrováno do fází, kdy již není možné některé úkony provádět. Takové řízení však může vést k tomu, že později zjištěné důkazy již nemohou být provedeny, z čehož poté nelze dojít k rozhodnutí, které by odpovídalo skutečnosti. Nelze tedy jednoznačně říci, který z těchto dvou principů je hodnotnější, nicméně lze s určitostí říci, že náš civilní proces je stále ovládán zásadou jednotnosti s určitými prvky principu koncentrace.⁵⁵

---

⁵³ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 77.

⁵⁴ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 78.

⁵⁵ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 59.

3.2.5. Princip volného hodnocení důkazů a princip legální důkazní teorie

Zásada volného hodnocení důkazů spočívá v tom, že soud na základě svého uvážení hodnotí důkazy, přičemž není limitován žádnými právními předpisy. Tato limitace je myšlená tak, že právní síla jednotlivých důkazů není stanovena zákonem a je čistě na uvážení soudce, kterým důkazním prostředkům přiřadí vyšší sílu a kterým nižší. Soudce však nesmí rozhodovat svévolně. Toto je zabezpečeno tím, že každé rozhodnutí musí být řádně odůvodněno a v tomto odůvodnění musí být jasně definováno, jak soudce ke kterým důkazům přistupoval, proč je nepřipustil apod.⁵⁶

V případě těchto dvou opačných principů je tedy primární otázka, jak má soud provedené důkazy hodnotit. In concreto jde tedy například o to, zda má soudce hodnotit důkazní prostředek na základě svého vlastního uvážení nebo zda ze zákona vychází povinnost se provedeným důkazem řídit bez ohledu na vnitřní uvážení.

Zásada legální důkazní teorie spočívá v tom, že je zákonem taxativně vymezeno, které důkazy jsou přípustné a jakou mají v posuzování právní sílu. V civilním řízení není jasně vymezeno, že by některý důkazní prostředek měl vyšší právní sílu než jiný. Jedinou výjimkou z tohoto je ustanovení § 134 OSŘ, který uvádí veřejnou listinu jako důkazní prostředek.⁵⁷

Z výše uvedeného tedy plyne, že civilní proces v České republice je ovládán principem volného hodnocení důkazů. Toto je vymezeno v ustanovení § 132 OSŘ, kde je explicitně zmíněno, že soud hodnotí důkazy podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny

---

⁵⁶ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 76.

⁵⁷ Zahradníková, Radka a kol.: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň), s. 60.

důkazy v jejich vzájemné souvislosti, přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.⁵⁸

---

⁵⁸ Winterová, Alena a kol.: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha), s. 77.

4. Základní principy výkonu rozhodnutí

V následujících dvou kapitolách budou principy uvedené v předchozí kapitole rozebrány s odkazy na praktické využití jednotlivých principů při vykonávacím řízení u výkonu rozhodnutí a soudní exekuce.

Je nutné podotknout, že ve vykonávacím a exekučním řízení se vedle obecných principů civilního procesu uplatňují také některé další zásady, jako je zásada ochrany povinného, zásada přednosti, zásada pořadí nebo zásada poměrného uspokojování věřitelů. Primárně se však i vykonávací řízení řídí podle principů práva na spravedlivý proces a podle odvětvových principů civilního procesu.

4.1. Zásada ústnosti, přímosti, veřejnosti

V řízení o výkonu rozhodnutí, ale i celkově ve vykonávacím řízení jsou některé primární zásady potlačeny. Takovým případem je uplatňování principů ústnosti, přímosti a veřejnosti, které můžeme v rámci vykonávacího řízení sloučit jako jednu zásadu.

Podle ustanovení § 253 OSŘ se výkon rozhodnutí nařizuje zpravidla bez jednání, protože případným slyšením povinného by mohl být zmařen účel výkonu rozhodnutí například tím, že by povinný všechn svůj postižitelný majetek převedl na třetí osobu v době, kdy by tento majetek ještě nebyl postižen výkonem rozhodnutí. V případě, že by povinný byl předvolán, pouze těžko se dá představit, že by se o výkonu nařizovaném výkonu rozhodnutí nedozvěděl. Jednání je nutné nařídít, jen pokud to soud považuje za nutné nebo pokud tak stanoví zákon. Lze tedy říci, že účelu výkonu

rozhodnutí nebrání, pokud je jednání nařízeno ve věcech výkonu rozhodnutí na nepeněžitě plnění, tedy vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci nebo provedením prací a výkonů.⁵⁹

Aby však nebyly tyto principy úplně potlačeny, je v ustanovení § 44 OSŘ zakotven institut nahlížení do soudního spisu. Spis tedy musí být účastníkovi řízení přístupný v plném rozsahu, nicméně při tomto nahlížení je nutné, aby byl přítomný zaměstnanec soudu, který bude na proces nahlížení dohlížet. Přítomnost zaměstnance soud je důležitá z pragmatických důvodů - účastníkovi řízení je povoleno pouze nahlížet do spisu a činit si z něho výpisy a opisy, nicméně již se mnohokrát, že se i při takovém nahlížení části spisů ztratily. Účastníkovi nemůže být odepřeno právo do spisu nahlížet, u některých soudů je však povinností, aby se žadatel o nahlížení předem objednal, neboť při neočekávané návštěvě žadatele nemusí být vždy soudní spis okamžitě a kompletně k dispozici.⁶⁰

V rámci řízení o výkonu rozhodnutí jsou však instituty, u kterých jsou zásady ústnosti, přímosti a veřejnosti zachovány. Takovým případem je řízení o zastavení výkonu rozhodnutí, ve kterém se v souladu s ustanovením § 269 odst. 2 OSŘ rozhoduje zpravidla po předchozím jednání. Současně u incidenčních sporů v rámci excindační, poddlužnické a odporovací žaloby se rozhoduje primárně ve veřejném jednání.

---

⁵⁹ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha V.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 30.

⁶⁰ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha I.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 318.

4.2. Zásada rovnosti (zásada ochrany povinného)

Podle ustanovení § 255 OSŘ jsou účastníky řízení při výkonu rozhodnutí oprávněný a povinný, v případě, že je nařízeným výkonem rozhodnutí postiženo to, co je součástí společného jmění manželů, je účastníkem řízení, pokud jde o tuto součást společného jmění, i manžel povinného. I ve vykonávacím řízení by tedy mělo platit, že si jsou oprávněný a povinný rovni. Nicméně reálně se ve vykonávacím řízení uplatňuje poněkud odlišný princip, kterým je zásada ochrany povinného. Tento princip povinného extrémně nezvýhodňuje, ve vykonávacím řízení jsou však určité instituty, které mají za cíl chránit primárně povinného.

Princip ochrany povinného je naplňován několika ustanoveními OSŘ, konkrétně pak například ustanovením § 263 OSŘ, který v odst. 1 říká, že výkon rozhodnutí je soud povinen nařídit jen v takovém rozsahu, jaký oprávněný navrhl a jaký podle rozhodnutí soudu stačí k jeho uspokojení. Toto ustanovení tedy představuje jakousi pojistku proti úmyslným excesům ze stran oprávněného proti povinnému. Při nařizování výkonu rozhodnutí tedy soud nemá zkoumat jen to, zda není nařizováno více, než oprávněný žádá, ale i jestli oprávněný nepožaduje postihnout více, než by stačilo k uspokojení jeho pohledávky. Současně odstavec 2 zmiňovaného ustanovení uvádí, že pokud oprávněný navrhne k vydobytí své peněžité pohledávky výkon rozhodnutí několika způsoby zároveň, ačkoli by k jejímu uspokojení zřejmě stačil pouze některý z nich, nařídí soud výkon rozhodnutí jen tím způsobem, který stačí k uspokojení pohledávky oprávněného. Tato zásada nejen ochraňuje povinného před tím, aby byl proti němu veden výkon rozhodnutí zjevně nepřiměřeně, ale současně naplňuje znaky i další zásady uplatňované ve vykonávacím řízení, kterou je princip přiměřenosti.

V rámci této přiměřenosti je však nutné brát v úvahu i dobu, po kterou by se pohledávka vymáhala pouze jedním způsobem provedení. V případě, že by byla výkonem rozhodnutí postižena pouze mzda, ze které by se pohledávka uspokojovala řadu let, je efektivnější přistoupit k užití i dalších způsobů provedení výkonu rozhodnutí.⁶¹ Z ustálené soudní praxe také plyne fakt, že výkonem rozhodnutí může být postižena i věc, jejíž hodnota je v hrubém nepoměru s celkovou výší vymáhané pohledávky, ale to pouze v případě, že vymáhanou pohledávku nelze uspokojit jinak.⁶²

Dále je ochrana povinného naplňována výčtem movitých věcí, které jsou vyloučeny z výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 322 odst. 2 OSŘ, nicméně tento výčet je pouze demonstrativní. U ustanovení § 322 odst. 2 písm. d) je důležité zmínit, že výše částky životního minima jednotlivce může být změněna a pro aktuální výši je důležité doba, kdy je výkon rozhodnutí prodejem movitých prováděn,⁶³ tedy k dnešnímu by dvojnásobek životního minima činil 6.820,00 Kč podle ustanovení § 2 zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu. Současně pokud povinný nezbytně potřebuje určitou věc k uspokojování hmotných potřeb svých a své rodiny⁶⁴ nebo k plnění svých pracovních úkolů⁶⁵, jakož i jiných věcí, jejichž prodej by byl v rozporu s morálními pravidly, jsou takové věci rovněž vyloučeny a výkon rozhodnutí se jich týkat nemůže v souladu s ustanovením § 322 odst. 1 OSŘ. V případě výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu může být povinnému podle ustanovení § 304b odst. 1 OSŘ vyplacen jednorázově dvojnásobek životního minima i z účtu, který je postižen usnesením o nařízení

---

⁶¹ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha V.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 81-82.

⁶² Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.08.2002, pod sp. zn. 20 Cdo 1919/2001

⁶³ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol.: 2009. *Občanský soudní řád II. Komentář.* (C.H.Beck: Praha), s. 2435.

⁶⁴ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.07.2010, pod sp. zn. 20 Cdo 3244/2008

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.11.2012, pod sp. zn. 20 Cdo 2621/2012

výkonu rozhodnutí. Tato výjimka ze zákazu supozice s účtem se týká ale pouze jednorázového výběru finančních prostředků povinným, nic jiného zákon peněžnímu ústavu ani povinnému neumožňuje.⁶⁶

Jedním z institutů, které naplňují zásadu ochrany povinného je možnost odkladu výkonu rozhodnutí podle ustanovení § 266 OSŘ. Odklad rozhodnutí povolí soud na návrh povinného v případě, že se bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by okamžitý výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo pro příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé důsledky a oprávněný by nebyl odkladem vážně poškozen. Povinný však musí být v takovém postavení na základě okolností, které mu nelze vytýkat, protože se choval pečlivě tak, jak po něm bylo požadováno.⁶⁷

V otázce naplnění principu rovnosti účastníků ve vykonávacím řízení lze tedy říci, že účastníci si jsou dle zle zákona rovni, existuje však celá řada institutů, které mají za cíl upřednostňování ochrany slabší strany ve vykonávacím řízení, kterou je beze sporu povinný.

4.3. Zásada rychlosti a hospodárnosti

Zásada rychlosti a hospodárnosti výkonu rozhodnutí je zakotvena v ustanovení § 6 OSŘ, podle kterého postupuje soud předvídatelně a tak, aby ochrana práv byla rychlá a účinná. Po nařízení výkonu rozhodnutí, ať již z dispozice oprávněného nebo ex offo, je soud povinen postupovat tak, aby byla vymáhaná pohledávka v co

---

⁶⁶ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha V.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 205.

⁶⁷ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol.: 2009. *Občanský soudní řád II. Komentář.* (C.H.Beck: Praha), s. 2211.

nejkratší době umořena. Postup soudu však musí být nejen rychlý, ale také účinný.⁶⁸

V otázce hospodárnosti je možné zmínit ustanovení § 112 OSŘ, podle kterého je možné spojit ke společnému řízení věci, které byly u stejného soudu zahájeny a skutkově spolu souvisí nebo se týkají týchž účastníků. Soudce by tedy při každém rozhodování měl věnovat pozornost tomu, zda u téhož soudu neprobíhá proti povinnému více řízení. Problematický ovšem může být případ, kdy by se měly spojovat věci, které mají ve správě dva odlišní soudci, protože by odnětím věci jednomu soudci byla porušena zásada zákonného soudce.⁶⁹ Podle judikatury spojování řízení, která nespádají do stejné věcné a místní příslušnosti jednoho soudu, není možné.⁷⁰

Stejně jako v jiných typech řízení, i vykonávací řízení by mělo probíhat bez zbytečných průtahů. Povinní někdy mohou zneužívat možnost podávání návrhu na odklad nebo zastavení výkonu rozhodnutí, které podávají neustále. Současně je častým jevem snaha o přerušení výkonu rozhodnutí podle zvláštního právního předpisu, kterým může být zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon, dále jen „InsZ“). Ochranou proti opakovaně a nedůvodně podávaným insolvenčním návrhům je postup podle § 147 InsZ, podle kterého se osoba, které vznikla v souvislosti s takto podaným insolvenčním návrhem škoda nebo jiná újma, má tato osoba právo na náhradu škody nebo jiné újmy proti insolvenčnímu navrhovateli.

---

⁶⁸ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha I.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 38.

⁶⁹ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha II.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 196.

⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.12.2006, pod sp. zn. III. ÚS 36/06.

4.4. Nezávislost a nestrannost soudců

V rámci řízení o výkonu rozhodnutí se zásada nezávislosti a nestrannosti soudu a soudců uplatňuje stejně jako u nalézacího řízení.

Možností jak se domoci nezávislosti a nestrannosti soudce ve vykonávacím řízení je užití ustanovení § 14 a násl. OSŘ, podle kterého jsou z projednávání a rozhodnutí ve věci vyloučeni soudci a přísedící, u kterých sedá se zřetelem na jejich poměr k věci pochybovat o jejich nepodjatosti. Současně jsou u soudu vyššího stupně z projednávání a rozhodnutí vyloučeni soudci, kteří projednávali nebo rozhodovali tuto věc u soudu nižšího stupně a naopak. Nestačí však subjektivní pocit o tom, že má být soudce z projednávané věci vyloučen, ale musí být zjištěn a prokázán důvod, na základě kterého lze pochybovat o soudcově nepodjatosti.⁷¹

V této souvislosti je možné odkázat na prvek koncentrace v řízení o výkonu rozhodnutí, protože námitku podjatosti může účastník v souladu s ustanovením § 15a OSŘ uplatnit nejpozději při prvním jednání, kterého se účastní soudce, o jehož vyloučení jde. V případě, že v této době účastník řízení o důvodu k vyloučení nevěděl, má možnost podat námitku podjatosti do 15 dní ode dne, kdy se o důvodu vyloučení soudce dozvěděl. Námitka musí obsahovat konkrétní skutečnosti na základě, kterých účastník pochybuje o nepodjatosti konkrétního soudce. Nelze tedy podat námitku na všechny soudce jednoho soudu z důvodu, že jim

---

⁷¹ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol.: 2009. *Občanský soudní řád I. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 76.

nedůvěřuje nebo podat námitku proti konkrétnímu soudci jen proto, že si účastník myslí, že by jiný soudce rozhodl v jeho prospěch.⁷²

4.5. Princip zákonného soudu a zákonného soudce

Na určení věcně a místně příslušného soudu se užije ustanovení § 252 odst. 1 OSŘ, podle kterého je k nařízení a provedení výkonu rozhodnutí příslušný obecný soud povinného. Je však nutné zdůraznit, že je potřeba rozlišovat místní příslušnost ve fázích nařízení a provedení výkonu rozhodnutí, činnost soudu před nařízením výkonu rozhodnutí a k prohlášení o majetku.⁷³ V případě, že povinný nemá obecný soud, je příslušnost soudu zakotvena v ustanoveních § 252 odst. 2 a 3 OSŘ. Zde se však podle odstavce 3, případně ani podle odstavce 5 zmíněného ustanovení podle platné právní úpravy již nedá řídit, protože místní příslušnost soudů v tomto případě se řídí podle ustanovení § 511 ZŘS, který působí vůči OSŘ jako *lex specialis*.⁷⁴

V případě, že by byl návrh na výkon rozhodnutí podán u místně nepřislušného soudu (věcná nepřislušnost se v praxi reálně neobjevuje), soud vydá usnesení o místní nepřislušnosti a návrh postoupí místně příslušnému soudu.

Ustanovení § 252 odst. 5 OSŘ dává možnost na základě závažných okolností přenést místní příslušnost soudu na jiný soud, jestliže je to

---

⁷² Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol.: 2009. *Občanský soudní řád I. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 81-82.

⁷³ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol.: 2009. *Občanský soudní řád II. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 2080.

⁷⁴ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha V*. (Havlíček Brain Team: Praha), s. 28.

v zájmu nezletilého. U ostatních druhů výkonů rozhodnutí není taková změna možná.⁷⁵

4.6. Princip dispoziční a princip oficiality

Podle ustanovení § 251 odst. 1 OSŘ, pokud povinný dobrovolně nesplní to, co mu ukládá vykonatelného rozhodnutí soudu, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí. Zmiňované ustanovení OSŘ tedy zcela jednoznačně specifikuje, že zahájení výkonu rozhodnutí je pouze v rukou oprávněného a je zde tedy uplatňována dispoziční zásada. V dispozici oprávněného je tedy nejen možnost řízení zahájit, ale také se v něm nedá pokračovat proti vůli oprávněného. K tomuto odkazuje i ustanovení § 261 odst. 1 a 2 OSŘ, které vedle obecných náležitostí návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí explicitně uvádí, že výkon rozhodnutí lze nařídit pouze na návrh. Existují však i druhy výkonu rozhodnutí, které lze nařídit i bez návrhu. Takovými je výkon rozhodnutí ve věci ochrany proti domácímu násilí podle ustanovení § 492 a násl. ZŘS, výkon rozhodnutí ve věcech péče soudu o nezletilé podle ustanovení § 497 a násl. ZŘS nebo výkon rozhodnutí ve věcech výživného podle ustanovení § 511 a násl. ZŘS. V případě těchto druhů výkonu rozhodnutí je úřední povinností zahájit výkon rozhodnutí ex offa. Současně v případě výkonu rozhodnutí ve věcech výživného platí jiná místní příslušnost soudu, kdy podle ustanovení § 511 ZŘS je místně příslušným soudem obecný soud nezletilého, na základě čehož by neměla být použita ustanovení § 252 odst. 3 a 5 OSŘ.⁷⁶

---

⁷⁵ Bureš, Jaroslav, Drápal, Ljubomír, Mazanec, Michal: 2001. *Občanský soudní řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 1278.

⁷⁶ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 1046.

Současně je zcela na výběru oprávněného, jakým způsobem bude výkon rozhodnutí proveden, může však být proveden pouze způsoby uvedenými v zákoně. Již v návrhu na výkon rozhodnutí je oprávněný povinen uvést způsob provedení výkonu rozhodnutí, ve kterém je povinen označit osoby, které mají vůči povinnému jakékoliv povinnosti, tedy typicky u nařízení výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy označit plátce mzdy, nebo u výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu označit číslo účtu a peněžní ústav, u kterého má povinný zřízen účet. Ke zjištění majetku je možné použít institut prohlášení o majetku podle ustanovení § 260a a násl. OSŘ, který byl zmíněn v kapitole druhé této práce. Dispozice oprávněného je patrná i v tom, že pokud oprávněný zcela jasně označí majetek, který nemá být výkonem rozhodnutí postižen, je povinností se podle tohoto řídit a takový majetek je z výkonu rozhodnutí vyloučen.⁷⁷

Jak již bylo stručně zmíněno, dispozice oprávněného s řízením se projevuje i v možnosti podat návrh na zastavení řízení podle ustanovení § 268 a násl. OSŘ. Je tedy právem oprávněného podat kdykoliv návrh na zastavení řízení. I povinný má právo podat návrh na zastavení dle výše zmíněného ustanovení, a pokud s tímto oprávněný nesouhlasí, je na soudu, aby rozhodl, zda jsou dány podmínky pro zastavení řízení.⁷⁸ Výkon rozhodnutí však může být podle ustanovení § 269 odst. 1 OSŘ zastaven i bez návrhu. To se v praxi děje zejména v případech, kdy je povinný bezmajetný a jeho současná situace se jeví tak, že bude bezmajetný i v budoucnu. Povinností soudu však zcela jistě není z vlastní iniciativy pátrat po tom, zda jsou splněny podmínky pro zastavení řízení. Pokud se ale

---

⁷⁷ Drápal, Ljubomír, Bureš, Jaroslav a kol.: 2009. *Občanský soudní řád II. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 2070.

⁷⁸ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha V*. (Havlíček Brain Team: Praha), s. 102.

během řízení soud o takových podmínkách dozví, měl by zastavit výkon rozhodnutí ze své moci.⁷⁹

U návrhu na odklad podle ustanovení § 266 odst. 1 OSŘ se také uplatňuje zásada dispoziční, kdy podle zmíněného ustanovení může soud na návrh odložit výkon rozhodnutí. Nicméně podobně jako u zastavení výkonu rozhodnutí, i u odkladu výkonu rozhodnutí umožňuje ustanovení § 266 odst. 2 OSŘ odložit výkon rozhodnutí i bez návrhu, pokud lze předpokládat, že bude výkon rozhodnutí zastaven, platí zde tedy zásada oficiality.

Samotné provedení výkonu rozhodnutí je však již plně v dispozici soudu, který je povinen provádět nařízený výkon rozhodnutí bez zbytečných průtahů, z vlastní iniciativy a nemá čekat na další pokyny oprávněného. Podle ustanovení § 265 odst. 1 OSŘ se soud postará o provedení výkonu rozhodnutí. K úspěšnosti a rychlosti provedení výkonu rozhodnutí však zcela jistě přispívá aktivní přístup oprávněného i po zahájení řízení, je tedy i nadále v zájmu oprávněného sdělovat soudu aktivně a bez vyzvání okolnosti, které mohou vést k úspěšnému ukončení řízení.⁸⁰

Stejně tak pokud by byl proveden rozvrh výtěžku z prodeje majetku povinného podle ustanovení § 336p a násl. OSŘ u výkonu rozhodnutí prodejem nemovitých věcí nebo podle ustanovení § 338 zb a násl. OSŘ v případě prodej postiženého závodu, je postupováno zcela dle zásady oficiality.

---

⁷⁹ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 112.

⁸⁰ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 88.

4.7. Princip projednací a princip vyšetřovací

Výkon rozhodnutí je ovládán primárně zásadou projednací, kdy soud na návrh oprávněného nařídí výkon rozhodnutí způsobem, který uvede oprávněný v návrhu. Samotné provedení výkonu rozhodnutí sice náleží do rukou soudu, nicméně soud aktivně nezjišťuje majetek povinného, ale výkon rozhodnutí provádí primárně na základě informací od oprávněného. V případě incidenčních žalob či rozhodování o návrhu na zastavení nebo na odklad je také uplatňován princip projednací, protože soud aktivně nevyhledává ani neprovádí důkazy, ale rozhoduje pouze na základě důkazních prostředků, které mu jsou předloženy účastníky řízení.

Princip vyšetřovací je uplatňován podle ustanovení § 260 odst. 2 OSŘ, jenž dává účastníkovi, který má rozhodnutím právo na zaplacení peněžité částky, možnost dotázat se prostřednictvím soudu toho, komu je uložena povinnost zaplacení peněžité částky, aby sdělil, u koho pobírá mzdu nebo jiný pravidelný příjem, či u jaké bankovní instituce má zřízen peněžní účet. Takové jednání však soud provádí výlučně na návrh, nikoliv z vlastní iniciativy.⁸¹ Podle ustanovení § 260 odst. 3 OSŘ je dotázaný povinen soudu do jednoho týdne od doručení žádosti odpovědět. U tohoto institutu je problematický zejména fakt, že se povinný ještě před nařízením exekuce dozví, že oprávněný zamýšlí podat návrh na nařízení výkonu rozhodnutí, a může svůj majetek převést na jinou osobu, protože se na něj ještě nevztahuje inhibitorium. Dalším institutem, který slouží ke zjištění majetku povinného ještě před nařízením výkonu rozhodnutí je prohlášení o majetku podle ustanovení § 260a OSŘ. Takový postup je však možný pouze v případě, že nebyl

---

⁸¹ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 51.

zjištěn peněžní účet povinného podle § 260 OSŘ a neměl by sloužit k oprávněnému k ověření vhodnosti výběru způsobu provedení výkonu rozhodnutí.⁸²

4.8. Princip materiální pravdy a princip formální pravdy

V rámci řízení o výkonu rozhodnutí je elementárně užívána zásada formální pravdy. V případech, kdy soud rozhoduje, vystupuje ve velké většině případů pasivně a pouze posuzuje důkazy předložené účastníky řízení. Aktivní vyhledávání důkazních prostředků ve vykonávacím řízení tedy nenáleží do rukou soudu. Při rozhodování soud vychází zásadně ze zjištěného stavu. Dokazování v průběhu výkonu rozhodnutí probíhá podobně jako u nalézacího řízení a řídí se ustanoveními § 120 a násl. OSŘ. Důležitý je fakt, že na rozdíl od soudních exekutorů, má soud možnost provádět širší dokazování. I z tohoto důvodu přechází v některých fázích exekučního řízení rozhodovací pravomoc na exekuční soud, konkrétně v případě zamítnutí návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu podle ustanovení § 68 EŘ může navrhovatel do 30 dní podat excindační žalobu podle ustanovení § 267 OSŘ k soudu, který již provádí rozsáhlejší dokazování, jako například výslechy svědků.

---

⁸² Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 54.

4.9. Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační

Výkon rozhodnutí je založen zásadně na principu koncentrace řízení. Ve vykonávacím řízení prováděném soudy můžeme rozlišovat několik fází řízení, kterými jsou nařízení výkonu rozhodnutí, při kterém soud zkoumá, zda jsou splněny všechny zákonem stanovené předpoklady pro to, aby mohl být výkon rozhodnutí nařízen. V případě, že jsou všechny zákonné podmínky splněny, nařídí soud výkon rozhodnutí. Následuje další fáze řízení, kterou je provedení výkonu rozhodnutí. V případě, že je při výkonu rozhodnutí povinným splněna povinnost, která je mu uložena exekučním titulem, může dojít na třetí fázi řízení, kterou je rozvrh výtěžku z prodeje majetku povinného.

Dalším naplněním prvků zásady koncentrace jsou jednotlivé lhůty stanovené zákonem a po kterých již nelze určité úkony provést. Již zmiňované vyloučení soudce na základě námitky podjatosti může účastník řízení podle ustanovení § 14 a násl. OSŘ na prvním jednání, případně do 15 dnů ode dne, kdy se o důvodu pro vyloučení soudce dozvěděl.

Naopak prvky principu arbitrárního pořádku jsou naplněny možností podat návrh na zastavení, kdy tato možnost de facto není časově omezena. U této dvojice principů lze však s jistotou říci, že výkon rozhodnutí je ovládán téměř čistě zásadou koncentrace řízení.

4.10. Princip volného hodnocení důkazů a princip legální důkazní teorie

Při výkonu rozhodnutí soud rozhoduje zejména o tom, zda jsou splněny zákonné podmínky pro nařízení výkonu rozhodnutí. Při nařizování výkonu rozhodnuté je striktně uplatňován princip legální důkazní teorie, protože ustanovení § 274 odst. 1 OSŘ poskytuje taxativní výčet exekučních titulů. Tento výčet můžeme chápat jako pozitivní pod písmeny a)-g) zmíněného ustanovení, ale i negativní pod písmenem h), u kterého je ale nutné zmínit, že soudy již neprovádí například exekuce daňové nebo správní, ale orgány, které je vydaly, by je měly vykonat samy nebo prostřednictvím soudního exekutora, pokud to zákon povoluje.⁸³ Nutností je, aby předložený exekuční titul byl vykonatelný, a soud se při nařizování výkonu rozhodnutí nemůže uchýlovat k jakémukoliv hodnocení nebo zkoumání případných vad vzešlých z nalézacího řízení a nařídí výkon rozhodnutí.

Při samotném provádění a sporů vzešlých z provádění výkonu rozhodnutí však již soud postupuje dle ustanovení § 132 OSŘ a hodnotí důkazy podle své úvahy, kdy podstatou je úsudek soudce o tom, které skutečnosti bude považovat za pravdivé a které na základě dokazování bude považovat za prokázané.⁸⁴ V rámci provádění výkonu rozhodnutí se dokazování u jednotlivých způsobů provedení výkonu rozhodnutí neprovádí. V rámci návrhu na zastavení podle ustanovení § 268 OSŘ nebo návrhu na odklad podle ustanovení § 266 OSŘ se již dokazování provádí a je také dodržován princip volného hodnocení důkazů. Tato zásada je

---

⁸³ Jirsa, Jaromír a kol.: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III.* (Havlíček Brain Team: Praha), s. 122.

⁸⁴ Bureš, Jaroslav, Drápal, Ljubomír, Mazanec, Michal: 2001. *Občanský soudní řád. Komentář.* (C.H.Beck: Praha), s. 467-468.

dodržována i v rámci incidenčních žalob v rámci výkonu rozhodnutí, kde dokazování probíhá obdobně jako u nalézacího řízení.

4.11. Zásada přednosti, zásada pořadí, zásada poměrného uspokojení věřitelů

V rámci vykonávacího řízení jsou vedle principů vycházejících z práva na spravedlivý proces a odvětvových principů civilního procesu uplatňovány i jiné zásady. Zásada přednosti se užije v případě výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy a jiných příjmů. Tento postup je zakotven v ustanovení § 280 odst. 2 OSŘ, podle kterého se bez zřetele na pořadí pohledávek uspokojí nejprve pohledávky výživného v případě souběhu výkonu rozhodnutí nebo exekucí, uspokojí z druhé třetiny mzdy nebo jiného příjmu a ze které se sráží na přednostní pohledávky podle ustanovení § 279 odst. 2 OSŘ. Výživné má tedy v rámci výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy absolutní přednost před ostatními pohledávkami.

Zásada pořadí je rovněž uplatňována u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů, kdy podle ustanovení § 280 odst. 3 OSŘ se pořadí pohledávek řídí dnem, kdy bylo plátcí mzdy doručeno nařízení výkonu rozhodnutí. V případě, že by u povinného došlo v průběhu výkonu rozhodnutí ke změně plátce mzdy, postupuje soud podle ustanovení § 293 a násl. OSŘ, kdy se pořadí řídí doručením nařízení výkonu rozhodnutí předchozímu plátcí mzdy. Obdobný postup platí i při výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu u peněžního stavu podle ustanovení § 309 OSŘ.

Podle ustanovení § 280 odst. 3 OSŘ v případě, že u výkonu rozhodnutí srážkami ze mzdy bylo plátcí mzdy doručeno v jeden den

více nařízení výkonu rozhodnutí, mají tyto pohledávky stejné pořadí a v případě, že nestačí částka na tyto připadající na tyto výkony k uspokojení obou výkonů rozhodnutí v plné výši, uspokojí se poměrně, což je označováno jako princip poměrného uspokojení věřitelů. Stejný je postup i při výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního stavu podle ustanovení § 309 odst. 2 OSŘ. Dále souběh více výkonů rozhodnutí nebo exekucí upraveno v zákoně č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případy souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí. Tento zákon de facto vychází z principů přednosti, pořadí a poměrného uspokojení věřitelů.

5. Základní principy soudní exekuce

5.1. Zásada ústnosti, přímosti, veřejnosti

V exekučním řízení jsou podobně jako u výkonu rozhodnutí některé principy vycházející z práva na spravedlivý proces téměř potlačeny. O takovém potlačení můžeme mluvit zejména u principů ústnosti, přímosti a veřejnosti. Ustanovení § 55b odst. 3 EŘ explicitně stanovuje, že soudní exekutor rozhoduje bez jednání, nestanoví-li občanský soudní řád jinak. Exekutor je tedy povinen nařídit například dražební jednání v případě provedení exekuce prodejem movitých a nemovitých věcí a při exekuci postižením podniku. Současně je vždy nařízeno rozvrhové jednání u exekuce postižením závodu nebo k rozvrhu při exekuci prodejem nemovitých věcí.⁸⁵

Uplatňování zásady veřejnosti a ústnosti je v exekučním řízení vykompenzováno institutem nahlížení do spisu podle ustanovení § 94 EŘ. Právo nahlížet do spisu je tedy právem účastníka být informován o průběhu řízení. Ustanovení § 94 EŘ upravuje i průběh nahlížení do spisu pod dohledem exekutora nebo jím pověřeného zaměstnance. Výše zmíněné ustanovení umožňuje nejen dělat si výpisy, ale část spisu si i ofotografovat, podobně jako je tomu u nahlížení do spisu u soudu. Právo nahlížet do spisu může být omezeno pouze na předchozí domluvu nebo na určité úřední dny exekutora, tyto exekutorem určené podmínky však nemohou právo na nahlížení do spisu reálně znemožnit.⁸⁶

---

⁸⁵ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 364.

⁸⁶ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 528-539.

5.2. Zásada rovnosti (zásada ochrany povinného)

Zásada rovnosti účastníků v exekučním řízení poněkud ustupuje zásadě ochrany povinného, někdy také mluvíme o zásadě přiměřenosti. Tato ochrana povinného je vyjádřena například nezabavitelnou částkou při exekuci prodejem movitých věcí, kterou tvoří podle ustanovení § 322 odst. 2 písm. d) OSŘ dvojnásobek životního minima. Podobně se postupuje při exekuci příkázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle ustanovení § 304b odst. 1 OSŘ, kdy povinnému může být vyplacen jednorázově dvojnásobek životního minima i z účtu, který je postižen exekučním příkazem. Zmíněné instituty se uplatňují stejně, jako je tomu u výkonu rozhodnutí.

Dalším vyjádřením ochrany povinného je ustanovení § 58 odst. 1 EŘ, podle kterého lze exekuci provést pouze způsoby vedenými v zákoně. Exekuce by neměla být způsobem zjevně nevhodným a exekutor má dbát ochrany práv účastníku řízení i třetích osob dotčených jeho postupem podle ustanovení § 46 odst. 1 věty druhé EŘ, podobně jako u výkonu rozhodnutí.

Současně můžeme jako porušení zásady rovnosti v exekučním řízení tzv. zúžení generálního inhibitoria. Toto zúžení může být nařízeno na návrh povinného podle ustanovení § 44a odst. 3 EŘ v případě, kdy povinný doloží, že zbývající majetek, který povinný uvedl v návrhu na zúžení generálního inhibitoria zjevně a nepochybně postačuje k uhrazení vymáhané pohledávky. V takovém návrhu povinného musí tedy být uvedeno, jaký majetek se z generálního i speciálního inhibitoria vyjímá. Exekutor může v takovém případě vyhovět návrhu úplně, částečně nebo návrh zcela

zamítne. Proti takovému rozhodnutí je přípustné odvolání, které však nemá odkladný účinek.⁸⁷

O zúžení generálního inhibitoria může být rozhodnuto i z moci úřední podle ustanovení § 44 odst. 4 EŘ, podle kterého může exekutor rozhodnout o tom, že se zákaz nakládání povinného se svým majetkem vztahuje pouze na část tohoto majetku. Takové rozhodnutí obsahuje prvky koncentrace civilního řízení, protože exekutor může ex offo zúžit generální inhibitorium pouze před zasláním vyznění o zahájení exekuce oprávněnému, kde zákonná lhůta činí 15 dní od pověření exekutora soudem k provedení exekuce. Je tedy očividné, že se jedná o rozhodnutí z moci úřední, protože povinný by v této chvíli o zahájeném exekučním řízení ještě neměl vědět. Samozřejmě tento přístup se používá zcela výjimečně. V případě rozhodnutí o omezení generálního inhibitoria exekutorem, exekutor výslovně označí majetek, na který se generální inhibitorium vztahuje. Tím se tento způsob omezení inhibitoria odlišuje od způsobu dle ustanovení § 44a odst. 3 EŘ, kdy v návrhu je naopak označen majetek, který se z inhibitoria vyjímá.⁸⁸

5.3. Zásada rychlosti a hospodárnosti

Zásada rychlosti a hospodárnosti je v EŘ zakotvena v § 46 odst. 1, podle kterého exekutor postupuje v exekuci rychle a účelně, přičemž dbá ochrany práv účastníků řízení i třetích osob dotčených jeho postupem. Exekutor je tedy povinen začít provádět úkony směřující k vymožení pohledávky ihned po svém pověření. Podle zjištěných

---

⁸⁷ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 272.

⁸⁸ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 265.

informací exekutor vybírá způsobem provedení exekuce.⁸⁹ V provádění exekuce je možné přestat nebo provádění přerušit pouze v případech stanovených zákonem. Jako takový případ je možné uvést ustanovení § 46 odst. 7 EŘ, který mimo jiné uvádí, že pokud zvláštní předpis stanoví, že exekuci nelze provést, nečiní exekutor žádné kroky k jejímu provedení. Zmíněné ustanovení odkazuje k situaci, kdy je proti povinnému zahájeno insolvenční řízení. V takovém případě dle ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) InsZ, exekuci lze nařídit, nelze ji však provést. Exekutor tedy v zájmu dodržení zásady rychlosti a hospodárnosti provádí veškeré úkony, které nenaplnují definici provedení exekuce. V průběhu exekuce prodejem movitých věcí tedy lze výkon mobiliární exekuce realizovat, věci pojaté do soupisu movitých věcí zajistit a odvést do svého depozitu. Tyto věci však nesmějí být prodány v dražbě, protože samotný prodej movitých věcí je již způsobem provedení exekuce.

V rámci dodržování zásady hospodárnosti postupuje exekutor při všech svých úkonech tak, aby dbal ochrany práv účastníků. Před provedením jakéhokoliv úkonu je tedy nutné, aby exekutor podle dosavadního obsahu spisu posoudil, zda je úkon v souladu se zákonem a neporušuje ustanovení § 58 odst. 1 EŘ, do kterého je implementována zásada přiměřenosti exekučního řízení. Pokud by exekutor nedbal ochrany práv účastníků a svým postupem způsobil v souvislosti s exekuční činností jakékoliv osobě újmu, odpovídá stát a exekutor za způsobenou újmu podle ustanovení § 32 EŘ.⁹⁰

V otázce hospodárnosti je potřebné zmínit také ustanovení § 37 odst. 3 EŘ, podle kterého se další řízení zahájené oprávněným proti témuž povinnému u stejného exekutora dříve, než zanikne oprávnění exekutora k vedení předchozí exekuce, se spojuje s

---

⁸⁹ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 288.

⁹⁰ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 289.

předchozí exekucí ke společnému řízení, a to ode dne podání návrhu. V rámci tohoto ustanovení je tedy povinností exekutora spojovat ex lege určitá řízení vykazující podmínky dle ustanovení § 37 odst. 3 EŘ. Povinný v tomto případě hradí náklady na základě více exekučních titulů pouze na jednu exekuci. V zájmu hospodárnosti lze však věc vyloučit k samostatnému řízení.

5.4. Nezávislost a nestrannost soudců

Nezávislost soudního exekutora je podobně jakou u soudců zaručena několika instituty. Podmínky jmenování exekutora jsou upraveny v ustanovení § 9 a násl. EŘ, přičemž vážnost, nezávislost a nestrannost exekutora je garantována jmenováním do funkce ministrem spravedlnosti na návrh Exekutorské komory České republiky. Vedle toho musí soudní exekutor uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnost za škodu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti.

V případě, že by byly v konkrétním případě pochybnosti o podjatosti exekutora vzhledem k věci, k účastníkům řízení nebo jejich zástupcům, je exekutor vyloučen z exekučního řízení v souladu s ustanovením § 29 EŘ. Nestačí však mít pouze pochybnosti o nepodjatosti exekutora. Důvod, na základě kterého by měl být exekutor z exekučního řízení vyloučen, by měl být řádně vymezen. Podobně jako u soudce, nelze exekutora z řízení vyloučit vzhledem k jeho postupu v předmětném řízení, protože postup v řízení není odůvodněním podjatosti exekutora. Pokud by sám exekutor zjistil důvody své podjatosti, je povinen o tomto bezodkladně informovat exekuční soud. V řízení pak může činit pouze úkony, které nesnesou odkladu. Ustanovení § 29 odst. 5 EŘ zavádí prvky zásady

koncentrace, protože striktně stanovuje, že účastník je povinen námitku podjatosti uplatnit nejpozději 8 dní ode dne, kdy mu bylo doručeno vyrozumění o zahájení exekuce. Pokud v této době o podjatosti exekutora nevěděl, má právo podat námitku podjatosti 8 dní od chvíle, co se o důvodech podjatosti dozvěděl.⁹¹

5.5. Princip zákonného soudu a zákonného soudce

I tato zásada je v exekučním řízení prolomena. Ustanovení § 28 EŘ stanovuje, že exekuci vede ten exekutor, kterého v exekučním návrhu označí oprávněný. Výběr exekutora je tedy plně dispozičním právem oprávněného. Při pověření exekutora je soud povinen řídit se výběrem oprávněného a nemůže svévolně pověřit k provedení exekuce jiného exekutora. V tomto případě tedy povinný nemá žádné právo podílet se na výběru exekutora a krom zákonných důvodů, jako je například námitka podjatosti, nemá ani možnost domoci se toho, aby byl soudní exekutor provádějící konkrétní exekuci vybrán z obvodu exekučního soudu, který je věcně a místně příslušný v dané věci. Dodržení tohoto „principu teritoriality“ by bylo pouze dalším posílením principu na ochranu povinného, bez ohledu na to, zda v obvodu věcně a místně příslušného exekučního soudu sídlí exekutor, který by na základě svých schopností, dovedností nebo vzhledem k materiálnímu a personálnímu vybavení svého úřadu, stačil na konkrétní exekuční řízení. Mělo by tedy zůstat dále v dispozici oprávněného, kterého exekutora si vybere.

I přes výše uvedené je však nutné zdůraznit, že podle § 28 věty druhé EŘ se úkony exekutora považují za úkony exekučního soudu. Současně dle ustanovení § 52 odst. 2 EŘ uvádí, že pokud nestanoví

---

⁹¹ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 120-121.

zákon jinak, je exekutor oprávněn vykonat všechny úkony, které občanský soudní řád a další právní předpisy jinak při provedení výkonu rozhodnutí svěřují soudu. Na základě tohoto tedy je výběr exekutora oprávněným porušením zásady zákonného soudu a soudce.

Nicméně je důležité podotknout, že podle § 43a EŘ musí být soudní exekutor k provedení exekuce pověřen. Pověření k provedení exekuce vydává při dodržení všech náležitostí a lhůt požadovaných zákonem exekuční soud. Věcnou i místní příslušnost exekučního soudu upravuje ustanovení § 45 EŘ a v tomto případě je tedy princip zákonného soudu a zákonného soudce naplněn. Podle zmíněného ustanovení je místně příslušným vždy okresní soud, a to i v případě, že v nalézacím řízení rozhodoval v prvním stupni krajský soud. Krajský soud v exekučním řízení rozhoduje pouze jako odvolací soud v případech, které zákon povoluje.⁹²

5.6. Princip dispoziční a princip oficiality

Ustanovení § 35 odst. 1 EŘ stanovuje, že exekuční řízení je zahájeno na návrh. Tedy již zmíněné ustanovení deklaruje, že exekuční řízení je ovládnou dispoziční zásadou, protože bez návrhu oprávněného nelze exekuční řízení zahájit. Návrh na nařízení exekuce musí obsahovat náležitosti podle ustanovení § 37 a násl. EŘ.

Velká dispoziční oprávnění má v exekučním řízení zejména oprávněný. Ten může se souhlasem exekutora, který exekuci vede změnit exekutora dle ustanovení § 44b odst. 1 EŘ, případně požádat

---

⁹² Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 284.

exekuční soud o změnu exekutora dle ustanovení § 44b odst. 2 EŘ, čímž je současně prolomen princip zákonného soudu a soudce. Dále může oprávněný disponovat s řízením tak, že může podat návrh na zastavení exekuce podle ustanovení § 55 odst. 3 EŘ. Nemůže však svévolně ukončit řízení. Pokud by totiž povinný s návrhem na zastavení exekuce nesouhlasil, je exekutor povinen postoupit návrh na zastavení exekuce exekučnímu soudu, který rozhodne. Opačný případ platí i pro povinného, který tedy může podat návrh na zastavení exekuce k rukám exekutora. Ten vyzve oprávněného, zda s návrhem na zastavení povinného souhlasí a pokud nesouhlasí, exekutor postoupí návrh na zastavení exekučnímu soudu, který rozhodne. Exekutor však může exekuci zastavit i sám bez návrhu, souhlasí-li s tímto oprávněný. V praxi se exekutor často uchyluje k zaslání výzvě oprávněnému, ke které je připojena doložka, že pokud se ve stanovené lhůtě k návrhu na zastavení nevyjádří, bude se předpokládat, že se návrhem na zastavení souhlasí v souladu s ustanovením § 101 odst. 4 OSŘ. Další možností, kdy může být exekuce zastavena ex offo, je postup podle ustanovení § 55 odst. 5 EŘ, podle kterého může o zastavení rozhodnout exekuční soud i bez návrhu. Tento postup se využije zejména v případě, kdy v průběhu exekučního řízení vyjdou najevo okolnosti, se kterými občanský soudní řád spojuje zastavení exekuce podle ustanovení § 268 OSŘ.⁹³

Současně při rozhodování exekutora o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu movitých věcí podle ustanovení § 68 odst. 3 věty první EŘ, exekutor věc vždy vyškrtne, souhlasí-li s tím oprávněný. I v tomto případě je tedy uplatněn dispoziční princip.

Povinný je však také nadán dispozičními právy v rámci exekučního řízení, kterými jsou zejména návrh na odklad exekuce podle

---

⁹³ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 342-344.

ustanovení § 54 EŘ, ve kterém jako jediný nadán aktivní legitimací, či návrh na zastavení exekuce podle ustanovení § 55 EŘ, jak již bylo zmíněno výše. K tomuto je však nutné zdůraznit, že o těchto návrzích rozhoduje vždy exekutor, případně exekuční soud.

Samotné provedení exekuce však vychází striktně z principu oficiality. Ustanovení § 58 odst. 3 EŘ říká, že způsob provedení exekuce určí exekutor. Exekuci lze provádět pouze způsoby stanovenými v exekučním řádu, přičemž pokud nepostačuje jeden z možných způsobů k uspokojení pohledávky oprávněného, lze exekuci provést více způsoby, popřípadě všemi způsoby uvedenými v exekučním řádu. Exekutor je však povinen dodržovat v takovém případě posloupnost provedení exekuce, pokud to nebrání výkonu exekuce, následovně. Primárně by měla být exekuce provedena příkázáním pohledávky, srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů, správou nemovité věci, pozastavením řidičského oprávnění, nebo zřízením exekutorského zástavního práva na nemovité věci. V případě, že by výše zmíněné způsoby nepostačovaly k uspokojení pohledávky, provede se exekuce prodejem movitých nebo nemovitých věcí či postižením závodu. Uvedené způsoby se provedou při exekuci na peněžité plnění. V případě exekuce ukládající jinou povinnost než je peněžité plnění se exekuce provede vyklizením, odebráním věci, rozdělením společné věci nebo provedením prací a výkonů.

Lze tedy říci, že exekučním řízením se projevují tyto principy oba. Dispoziční princip je uplatňován zejména v otázkách zahájení, případně ukončení řízení, naopak princip oficiality se projevuje v průběhu řízení při samotném provádění exekuce.

5.7. Princip projednací a princip vyšetřovací

Exekuční řízení je založeno na zásadě vyšetřovací. Na rozdíl od výkonu rozhodnutí, v exekučním řízení je to soudní exekutor, který rozhoduje o tom, jakými způsoby má být exekuční řízení proti povinnému vedeno. Ustanovení § 50 EŘ sice říká, že exekutor může vyzvat oprávněného, aby navrhl, jakým způsobem má být exekuce provedena, případně aby označil plátce mzdy, dlužníka povinného nebo účet povinného u peněžního ústavu, nicméně tento postup není obligatorní povinností soudního exekutora. Exekutor má podle ustanovení § 33 a 34 EŘ možnost požádat třetí osoby o poskytnutí součinnosti při provádění exekuce a tyto osoby jsou povinny mu součinnost poskytnout bez zbytečného odkladu. Výčet osob uvedených v ustanoveních § 33 a 34 EŘ však není taxativní a soudní exekutor může o součinnost požádat i jiné osoby. Pokud by dožádaná osoba součinnost neposkytla, odpovídá exekutorovi a oprávněnému za újmu tímto vzniklou a může jí být opakovaně uložena pořádková pokuta až do výše 50.000,00 Kč v souladu s ustanovením § 53 OSŘ. Žádosti o součinnost třetích osob naprosto naplňují princip vyšetřovací, protože exekutor sám zjišťuje postižitelný majetek bez návrhu povinného.

Exekuční řízení je tedy ovládáno čistě principem vyšetřovacím, kdy exekutor sám na základě svého uvážení zjišťuje a zajišťuje majetek povinného sloužící k uspokojení vymáhané pohledávky. Samotný princip projednací je možné uplatnit u některých institutů stanovených v exekučním řádu. Lze říci, že u návrhu na odklad podle ustanovení § 54 EŘ, návrhu na zastavení podle ustanovení § 55 EŘ nebo u návrhu na vyškrtnutí movitých věcí ze soupisu podle § 68 EŘ v rámci exekučního řízení jsou tyto části exekučního řízení nadány zásadou projednací, protože to jsou účastníci řízení,

případně dotčené osoby, které předkládají exekutorovi společně s návrhem i důkazy prokazující svá tvrzení. Ve zmíněných případech tedy soudní exekutor aktivně nevyhledává důkazy k prokázání tvrzení, ale naopak působí jako nestranný arbitr v souladu se zásadou projednací. V těchto konkrétních případech má však exekutor v rámci rychlosti a hospodárnosti řízení stanoveny lhůty, které musí při rozhodnutí, případně při postoupení věci k exekučnímu soudu, dodržovat.

5.8. Princip materiální pravdy a princip formální pravdy

V exekučním řízení, podobně jako ve vykonávacím řízení, je primárně uplatňována zásada formální pravdy. Při rozhodování exekutora je tedy důležité, aby strana, která žádá, aby exekutor rozhodl, prokázala na základě předložených podání a důkazních prostředků, že má pravdu. Při rozhodování se exekutor řídí pouze zjištěným stavem exekučního řízení a zejména důkazními prostředky, které jsou předloženy stranami. Soudní exekutor není oprávněn k některým způsobům dokazování jako je například předvedení svědků a z ustálené praxe vyplývá, že dokazování výsledky svědků exekutor neprovádí. Takový způsob dokazování se provádí až v řízení před soudem. Exekutor tedy při svém rozhodování přihlíží pouze k důkazům, které byly předloženy oprávněnými stranami, a sám aktivně žádné důkazy nevyhledává.

5.9. Princip jednotnosti řízení a princip koncentrační

Exekuční řízení je založeno na principu koncentračním, kdy při provedení různých způsobů exekuce je soudní exekutor povinen striktně dodržovat postup stanovený zákonem v jednotlivých fázích řízení. Nelze ovšem jasně říci, že by exekuční řízení bylo striktně ovládáno pouze principem legálního pořádku, ale obsahuje i některé prvky zásady arbitrárního pořádku.

Exekutor může provádět úkony vedoucí k provedení exekuce kdykoliv v průběhu řízení, pokud zákon nestanoví jinak. Takovými výjimkami může být přerušování exekučního řízení zvláštním právním předpisem, kterým je insolvenční zákon, nebo doba od podání návrhu na odklad do rozhodnutí o takovém návrhu. Naopak při návrhu na zastavení může exekutor dále činit úkony směřující k provedení exekuce, protože návrh na zastavení nemá suspensivní účinek. Nicméně v zásadě platí, že zjišťovat a zajišťovat majetek povinného je možné v průběhu celého exekučního řízení, čímž je naplněna zásada jednotnosti řízení.

Prvky koncentrace v exekučním řízení, lze tedy spatřovat v následujících institutech. Koncentrační princip zcela jistě naplňuje uplatnění námitky podjatosti proti exekutorovi. Současně lze za koncentrační prvek považovat lhůty, které jsou stanoveny na zaslání žádosti pověření exekučnímu soudu exekutorem podle ustanovení § 43a EŘ, nebo například na zaslání vyrozumění o zahájení exekuce oprávněnému dle ustanovení § 44 EŘ. V případě zaslání vyrozumění o zahájení exekuce povinnému taková lhůta není stanovena a exekutor je povinen zaslat povinnému vyrozumění o zahájení exekuce nejpozději s prvním exekučním příkazem, který je mu doručován. Dále naplňuje prvky zásady koncentrace institut zastavení exekuce, konkrétně možnost povinného podat návrh na

zastavení exekuce nejpozději do 15 dnů ode dne, kdy se o důvodech pro zastavení exekuce dozvěděl v souladu s ustanovením § 55 odst. 1 EŘ. Zásadou legálního pořádku v exekučním řízení je také možnost osoby, které svědčí právo věci, podat návrh na vyškrtnutí věci ze soupisu. Takový návrh je možné podat do 30 dnů ode dne, kdy se navrhovatel o soupisu movitých věcí dozvěděl podle ustanovení § 68 odst. 1 EŘ. Proti rozhodnutí, kterým exekutor zčásti nebo zcela zamítne návrh na vyškrtnutí, se podle ustanovení § 55c odst. 3 písm. a) nelze odvolat, do 30 dnů od doručení rozhodnutí lze však podat k soudu excindační žalobu podle ustanovení § 267 OSŘ. Podobný případ je, ve kterém je odvolání proti rozhodnutí exekutora nepřípustné, je příkaz k úhradě nákladů exekuce podle ustanovení § 88 EŘ. Proti takovému rozhodnutí lze do 8 dnů od doručení podat námitky. Prvkem koncentrace v exekučním je dále také možnost odvolání proti rozhodnutí exekutora podle ustanovení § 55c odst. 4 EŘ, které lze podat do 15 dnů ode dne doručení písemného vyhotovení rozhodnutí exekutora.

5.10. Princip volného hodnocení důkazů a princip legální důkazní teorie

V exekutorské praxi nedochází příliš často k situacím, kdy soudní exekutor rozhoduje na základě předložených důkazů. Nicméně rozhodování exekutora o návrhu na vyškrtnutí věcí ze soupisu podle § 68 EŘ nebo o návrhu na odklad exekuce podle § 54 EŘ splňuje podmínky pro to, aby exekutor rozhodoval na základě předložených důkazů.

Podle ustanovení § 68 odst. 2 EŘ exekutor rozhodne o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu do 15 dnů od jeho doručení. Pokud nebyl

návrh odmítnut pro opožděnost, rozhodne exekutor o návrhu na základě znaleckých podsudků, zpráv a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářských nebo exekutorských zápisů a jiných listin předložených navrhovatelem společně s návrhem. Je tedy možné říci, že ustanovení § 68 odst. 2 EŘ poskytuje taxativní výčet důkazů, které může navrhovatel předložit. Z uvedeného ustanovení plyne, že nejsou-li k návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu připojeny žádné nebo nedostatečné listinné důkazy, exekutor nevyzývá navrhovatele k jejich doplnění a návrh zamítne. Je tomu primárně z toho důvodu, aby byla dodržena rychlost a hospodárnost exekučního řízení v souladu s ustanovením § 46 odst. 1 EŘ, podle kterého exekutor postupuje v exekuci rychle a účelně. Důkazy složitě obstarávanými listinami nebo výpovědi svědků může provádět až soud v rámci řízení o vylučovací žalobě podle ustanovení § 267 OSŘ.⁹⁴ K tomu je vhodné doplnit, že dle ustálené právní praxe není ani čestné prohlášení věrohodným důkazem, který by byl soudními exekutory akceptovatelný jako vlastnický titul. Při rozhodování soudního exekutora dle ustanovení § 68 odst. 2 EŘ tak exekutor postupuje na základě principu legální důkazní teorie.

Současně však ustanovení § 68 odst. 3 věta druhá EŘ říká, že exekutor vždy vyškrtne věc ze soupisu, pokud během exekuce vyjde najevo, že povinnému nepatří či patřit nemůže. Tato zákonná definice tedy dává exekutorovi možnost rozhodovat i na základě provedení jiných důkazů, než které jsou taxativně vyčteny v ustanovení § 68 odst. 2 EŘ. V takovém případě tedy závisí na uvážení exekutora, který důkaz provede a jakou sílu mu dá při jeho hodnocení. Podle ustanovení § 68 odst. 3 EŘ tedy soudní exekutor naopak rozhoduje na základě zásady volného hodnocení důkazů.

---

⁹⁴ Kasíková, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář*. (C.H.Beck: Praha), s. 425.

V případě rozhodování exekutora o návrhu povinného na odklad exekuce rozhoduje exekutor podobně jako u návrhu na vyškrtnutí dle ustanovení § 68 odst. 2 EŘ. Ustanovení § 54 odst. 1 EŘ uvádí, že návrh na odklad exekuce, který neobsahuje všechny náležitosti nebo který je nesrozumitelný anebo neurčitý nebo ke kterému nejsou přiloženy listiny k prokázání tvrzení obsažených v návrhu, exekutor odmítne, jestliže pro tyto nedostatky nelze o návrhu věcně rozhodnout. Zmíněné ustanovení tedy také taxativně uvádí, které důkazní prostředky je nutné předložit, aby nebyl návrh odmítnut, a exekutor se nesmí od tohoto odchýlit. V tomto případě je tak rozhodnutí exekutora o návrhu na odklad také založeno na principu legální teorie důkazní.

5.11. Zásada přednosti a zásada pořadí

Tyto zásady jsou odlišné od zásad podle kapitoly třetí této práce. Princip zásady pořadí je uveden v ustanovení § 46 odst. 3 EŘ, podle kterého je exekutor povinen vést exekuce v pořadí, v jakém mu byly doručeny exekuční návrhy. Současně při vymožení plnění v rámci exekučního řízení, a pokud je proti povinnému vedeno více exekučních řízení, je povinností exekutora uspokojit přednostně pohledávku, která je dříve v pořadí než pohledávka následující. Výjimku z tohoto tvoří exekuce srážkami ze mzdy a jiných příjmů, při které jsou podle ustanovení § 279 OSŘ primárně uspokojovány pohledávky, které jsou zákonem stanoveny jako přednostní. Výčet přednostních pohledávek je taxativní. V případě, že by mělo být uspokojeno více přednostních pohledávek, jsou podle ustanovení § 280 odst. 2 OSŘ bez ohledu na pořadí uspokojovány nejprve

pohledávky výživného a teprve následovně zbylé předností pohledávky podle pořadí.

6. Srovnání základních principů výkonu rozhodnutí a soudní exekuce

Následující kapitola má za úkol komparaci předchozích dvou kapitol, konkrétně v jakém druhu z vykonávacích řízení analyzovaných v této práci se jaké principy uplatňují, případně jaké jsou mezi nimi zásadní rozdíly.

V otázce právních předpisů se výkon rozhodnutí se řídí striktně OSŘ, ve třech již několikrát zmiňovaných případech ZŘS, exekuce se se řídí podle ĚR a subusidiárně k němu OSŘ, ke kterému EŘ působí jako zákon speciální. V obou typech řízeních se samozřejmě vyskytují i jiné právní předpisy, ale tyto v otázce principů působí marginálně.

V otázkách zásad ústnosti, přímosti, veřejnosti zde žádné velké rozdíly nejsou. Oba druhy řízení jsou zásadně neveřejné, až na zákonem stanovené výjimky. U výkonu rozhodnutí i soudní exekuce je zavedena možnost nahlížení do spisu, která de facto kompenzuje neveřejnost vykonávacího řízení. Zásadně veřejná jsou vždy dražební jednání při prodeji movitých a nemovitých věcí a při prodeji postiženého závodu. Pokud alespoň jeden věřitel požádá o jednání, je nařízeno i v případě rozvrhu v souladu s ustanovení § 336q odst. 1 OSŘ při prodeji nemovitých věcí. Vždy se nařídí jednání u rozvrhu v případě prodeje postiženého závodu podle ustanovení § 338zb OSŘ. V průběhu exekučního řízení se další jednání zpravidla nenařizují. Jinak je tomu u výkonu rozhodnutí, kde se jednání se provádí v rámci řízení o zastavení podle ustanovení § 269 odst. 2 OSŘ, dále při excindační, odpůrčí a poddlužnické žalobě. Při řízení o výkonu rozhodnutí jsou tedy principy ústnosti, přímosti a veřejnosti uplatňovány ve větší míře, než je tomu u soudní exekuce.

V případě zásady rovnosti, resp. zásady ochrany povinného jsou mezi výkonem rozhodnutí také některé odlišnosti, primárně však u obou typů převažuje ochrana povinného. Inhibitorium u výkonu rozhodnutí není generální, ale pouze speciální na majetek označený v usnesení o nařízení o výkonu rozhodnutí, zatím co u exekuce se vztahuje na celý majetek, pokud není zúženo podle ustanovení §44 odst. 4 nebo podle ustanovení § 44a odst. 3 EŘ. Ochrana povinného v otázce věcí vyloučených z výkonu rozhodnutí, případně exekuce podle ustanovení § 322 odst. 2 OSŘ nebo možnost jednorázového vyplacení dvojnásobku životního minima z peněžního účtu podle ustanovení § 304b odst. 1 OSŘ se projevuje u obou druhů vykonávacího řízení stejně. Je to zejména z toho důvodu, že v exekučním řízení se použije přiměřeně OSŘ a EŘ až na výjimky neupravuje jednotlivé způsoby provedení. Prakticky totožně působí rovněž instituty návrhu na zastavení nebo návrhu odklad, při nichž se v případě zastavení exekuce odkazuje na důvody uvedené v § 268 OSŘ, v případě návrhu na odklad nelze výkon rozhodnutí ani exekuci provést.

Ustanovení § 6 OSŘ a ustanovení § 46 odst. 1 EŘ ukládají soudům i exekutorům postupovat v řízení rychle a chránit přitom práva účastníku řízení a dotčených osob. V rámci rychlosti a hospodárnosti je po nařízení výkonu rozhodnutí soud povinen učinit bez zbytečného odkladu kroky směřující k provedení exekuce, nejinak to je u exekutora, který je povinen po pověření k provedení exekuce nucen začít zjišťovat majetek povinného a po zjištění postižitelného majetku provést vhodným způsobem exekuci. Odlišností je spojování řízení, kdy ustanovení § 112 OSŘ dává soudu možnost posoudit, zda řízení spojí, naopak exekutor podle ustanovení § 37 odst. 3 EŘ řízení, která jsou takto podobná, tedy jsou vedena u stejného exekutora se stejnými účastníky řízení, spojit ze zákona

musí. Jinak však soud i soudní exekutor postupují rychle a hospodárně v rámci celého řízení.

Vážnost, nezávislost a nestrannost je zaručena jmenováním do funkce, u soudců prezidentem, u soudního exekutora ministrem spravedlnosti a návrh Exekutorské komory. Jak exekutor, tak soudce musejí splňovat předpoklady dané zákonem. Je zde však rozdíl v kárné odpovědnosti, u soudců je v případě kárného provinění oprávněn rozhodovat kárný senát, ve věcech kárné odpovědnosti exekutorů je oprávněn rozhodovat Nejvyšší správní soud. U obou případů vykonávacího řízení je možné soudce nebo exekutora z řízení vyloučit, pokud je podjatý podle ustanovení § 14 a násl. OSŘ, resp. podle ustanovení § 29 a násl. EŘ. Soudce i exekutor musejí tedy být při provádění veškeré činnosti, která je jim svěřena zákonem, postupovat nezávisle a nestranně.

U principu zákonného soudu a zákonného soudce se u výkonu rozhodnutí a soudní exekuce projevují podstatné rozdíly. Příslušnost soudu je zakotvena v ustanovení § 252 OSŘ, kdy je exekučním soudem obecný soud povinného, nestanovuje-li zákon jinak. V rámci výkonu rozhodnutí se od tohoto ustanovení dá uchýlit pouze ve výjimečných případech jako například podle ustanovení § 252 odst. 5 OSŘ. I taktová změna příslušného soudu je však přepokládána v zákoně. V případě exekuce prováděné soudními exekutory není oprávněný nijak limitován při výběru exekutora, který exekuci provede a výběr exekutora je tedy čistě na jeho uvážení bez ohledu na obvod soudu, do kterého je exekutor jmenován. Místní příslušnost tedy při výběru exekutora neexistuje. Pověření k provedení exekuce je sice vydáváno exekučním soudem, nicméně toto pověření podle současné platné právní úpravy již není rozhodnutím, ale pouze opatřením. V exekučním řízení zákon předpokládá možnost změnit exekutora podle ustanovení §44b EŘ,

u výkonu rozhodnutí změna soudu z dispozice účastníka možná není.

Uplatňování dvojice zásady dispoziční a zásady oficiality u výkonu rozhodnutí a soudní exekuce má v některých aspektech podobný průběh. Zahájení řízení u exekutora musí být vždy na návrh, u soudního výkonu rozhodnutí to platí téměř vždy také, výjimku tvoří výkon rozhodnutí ve věcech ochrany proti domácího násilí, výkon rozhodnutí péče soudu o nezletilé a výkon rozhodnutí ve věcech výživného podle ZŘS. U výkonu rozhodnutí je v dispozici oprávněného vybrat způsob provedení exekuce. Soud může rozhodnout, že se provedení výkonu rozhodnutí neprovede takovým způsobem, který by byl zjevně nevhodný a nepřiměřený. Naopak v exekučním řízení je plně v dispozici soudního exekutora, jaký bude použit způsob provedení exekuce a při provedení exekuce tedy platí zásada oficiality. U obou typů vykonávacího řízení platí, že lze provést více způsoby. Návrh na zastavení je rovněž u obou typů vykonávacího řízení v dispozici účastníků, ale zákon předvídá i možnost rozhodnout o zastavení vykonávacího řízení bez návrhu. Návrh na odklad výkonu rozhodnutí a exekuce může podat pouze povinný, podle ustanovení § 266 odst. 2 OSŘ lze odklad výkonu rozhodnutí povolit i bez návrhu. Takový postup lze uplatnit podle ustanovení § 54 odst. 6 EŘ a exekuční řízení lze analogicky zastavit stejně.

U výkonu rozhodnutí se v otázce označení postižitelného majetku povinného uplatňuje zásada projednací, protože soud aktivně nezjišťuje postižitelný majetek povinného a je povinností oprávněného majetek povinného nalézt a v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí označit. Naopak u v exekučním řízení je povinností soudního exekutora aktivně působit a vyhledávat postižitelný majetek povinného pomocí institutu součinností, takovou

možnost soud nemá. Na základě zjištěných informací teprve exekutor vybere, jakým způsobem bude exekuce provedena. Exekuční řízení je tedy naopak založeno na principu vyšetřovacím.

U obou dvou typů vykonávacího řízení se uplatňuje princip formální pravdy, kdy pro jakékoliv rozhodnutí soudu nebo exekutora je rozhodující, která strana na základě předložených a provedených důkazů prokáže pravdu.

U obou typů vykonávacího řízení se uplatňuje primárně zásada koncentrační, kdy je řízení rozděleno do několika fází, kterým jsou nařízení výkonu rozhodnutí (případně exekuce), provedení výkonu rozhodnutí (exekuce), rozvrh výtěžku z prodeje majetku povinného. Pokud je tedy řízení zahájeno, je exekutor oprávněn provádět veškeré kroky k provedení exekuce, které mu stanovuje zákon. U výkonu rozhodnutí jakmile není možné uspokojit pohledávku oprávněného způsobem provedení, který navrhl oprávněný ve svém návrhu, musí být řízení zastaveno a není možné v něm pokračovat. V tomto případě je tedy exekuční řízení nadáno větším uplatněním principu jednotnosti řízení, protože exekutor v případě neúspěchu jednoho způsobu provedení může provést exekuci i jiným způsobem a není povinen ihned řízení zastavovat jako je tomu u výkonu rozhodnutí. Nicméně naopak stanovením určitých lhůt v exekučním řízení, které u výkonu rozhodnutí absentují, můžeme říci, že exekuční řízení obsahuje více prvků koncentrace. Na straně účastníků, konkrétně v případě návrhu na zastavení nebo návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, ale i na straně exekutora povinností podat žádost o pověření k provedení exekuce nebo povinnost zaslat oprávněnému vyrozumění o zahájení exekuce ve stanovených lhůtách.

V případě výkonu rozhodnutí je uplatňován princip volného hodnocení důkazů a soud postupuje podle ustanovení § 132 OSŘ,

tedy na základě vlastního uvážení rozhodne, zda provedení určitých důkazů povolí a zda k nim bude přihlížet či nikoliv. Exekutor je v tomto značně limitován, protože ve všech situacích, ve kterých rozhoduje na základě předložených důkazů, má téměř striktně stanoveno, na základě kterých důkazů rozhodovat může. Současně z praxe vyplývá, že některé způsoby dokazování provádí pouze soud, protože soudní exekutor je jednoduše provádět nemůže. Z toho tedy můžeme dospět k závěru, že při vykonávacím řízení soud postupují téměř striktně podle zásady volného hodnocení důkazů a naopak soudní exekutor podle principu legální důkazní teorie.

Vzhledem k tomu, že až na pár výjimek, jako je provedení exekuce pozastavením řídičského oprávnění podle ustanovení § 71a EŘ, jsou jednotlivé způsoby provedení exekuce upraveny stejně jako výkonu rozhodnutí v OŠR, platí zásady přednosti, pořadí a poměrného uspokojení věřitelů obdobně jak pro exekuci prováděnou exekutorem, tak pro výkon rozhodnutí prováděný soudy. Jediná odlišnost je u exekuční činnosti ustanovení § 43a odst. EŘ, podle kterého má exekutor povinnost vést exekuce u stejného povinného podle pořadí, v jakém mu byly doručeny exekuční návrhy. Takovou povinnost soudy nemají.

Závěrem této kapitoly zmíním ještě jednu odlišnost mezi výkonem rozhodnutí a soudní exekucí, která se sice netýká přímo principů uplatňovaných v civilním procesu, ale jsem přesvědčen, že je důležité ji zmínit. V případě výkonu rozhodnutí je návrh na nařízení zpoplatněn soudním poplatkem ve výši 2% z celkové výše vymáhané jistiny, v exekučním řízení není stanoveno, že by podání návrhu bylo zpoplatněno. Náklady na provedení výkonu rozhodnutí jdou k tíži státu, a krom výjimky podle ustanovení § 327 odst. 2 OSŘ (náklady na zajištění movitých věcí) se záloha nevyžaduje. Podobně

postupuje i soudní exekutor, který však zálohu na náklady exekuce podle ustanovení § 12 ET požadovat může.

7. Srovnání s jiným právním řádem

Poslední částí této práce je stručné srovnání základních procesních principů výkonu rozhodnutí a soudní exekuce s právní úpravou našeho nejbližšího souseda - Slovenské republiky. K výběru Slovenska mě vedly pragmatické důvody, zejména fakt, že Česká a Slovenská republika tvořily po dlouho dobu jeden státní celek a základní právní předpis v oblasti výkonu rozhodnutí i přes značné novelizace pochází z doby Československa.

Stejně jako v České republice, i na Slovensku je dodnes platný a účinný předpis č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok (dále jen „OSP“). Slovensko však bylo se zavedením profese soudních exekutorů rychlejší než Česká republika a možnost nuceného výkonu uložených povinností přešla vedle soudů na exekutory již 01. prosince 1995 díky účinnosti předpisu č. 233/1995 Z. z., o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (exekučný poriadok, dále jen „EP“). Díky přijetí EP byla na Slovensku již v roce 1995 zavedena dvoukolejnost vykonávacího řízení a podobně jako v České republice se časem ukázalo, že vymahatelnost soudních exekutor je procentuálně o dost vyšší ve srovnání s vymahatelností soudů při výkonu rozhodnutí. Z toho důvodu bylo v roce 2005 přistoupeno ke zrušení dvoukolejnosti vykonávacího řízení, krom dvou výjimek, kterými jsou vymáhání soudních pohledávek a zabezpečení výchovy nezletilých dětí.⁹⁵ Na základě zrušení dvoukolejnosti vykonávacího řízení na Slovensku v roce 2005 byla v části šesté OSP, která stejně jako část šestá OSŘ, upravuje výkon rozhodnutí, zrušena všechna ustanovení, která upravovala jednotlivé způsoby provedení exekuce.

---

⁹⁵ KOLESÁROVÁ, Stanislava: 2011. *Zrušenie duality*. In: Komorní listy č. 2/2011 (Exekutorská komora ČR: Brno), dostupné na: <http://ekcr.cz/1/komorni-listy/192-archiv-casopisu?w=19.03.2015>).

V současné době jsou způsoby provedení vykonávacího řízení upraveny v EP, konkrétně v část čtvrté.

Struktura EŘ je nápadně podobná struktuře EP a je tedy a očividné, že zákonodárci v České republice se při tvorbě EŘ nechali inspirovat úpravou na Slovensku. Jedinou výraznější odlišností je již zmíněná část čtvrtá EP, která na rozdíl od EŘ upravuje způsoby provedení vykonávacího řízení. O podobnosti struktury OSŘ a OSP se není nutné zmiňovat, protože i přes četné novelizace a odlišný vývoj v obou zemích, jde původně o stejný zákon, nicméně v OSP již nejsou upraveny způsoby provedení výkonu rozhodnutí kromě výše uvedených výjimek. Stejně jako EŘ k OSŘ, tak i EP k OSP působí jako zákon speciální. V otázkách principů uplatňovaných při vykonávacím řízení nejsou mezi právní úpravou České republiky a Slovenska diametrální odlišnosti. Je však nutné uvést, že na Slovensku oproti České republice v současné vykonávací řízení provádějí téměř výlučně soudní exekutoři. Z tohoto důvodů bude srovnání základních principů vykonávacího řízení České republiky a Slovenska zaměřeno elementárně na exekuční řízení v obou zemích.

Exekuční řízení podle EP probíhá stejně jako české exekuční řízení zásadně neveřejně. V EŘ je tato neveřejnost upravena v ustanovení § 55b odst. 3 EŘ, EP konkrétní ustanovení, které by se týkalo nevěřejnosti řízení neobsahuje, nicméně platí podobně jako u EŘ, že například dražební jednání při exekuci prodejem movitých věcí, probíhá veřejně. Současně stejně jako v EŘ je absence ústnosti a veřejnosti exekučního řízení vykompenzována možností nahlížení do spisu i v EP podle ustanovení 205 a násl. Institut nahlížení do spisu podle EP je možný pouze pod dohledem exekutora nebo jím pověřeného zaměstnance a celá úprava je prakticky totožná s úpravou v českém právním řádu.

I ve slovenské úpravě vykonávacího řízení je kladen velký důraz na princip ochrany povinného, pro jehož dodržování se užívají stejné instituty jako v České republice. Analogicky tedy můžeme k ustanovení § 322 odst. 2 písm. d) OSŘ přiřadit ustanovení § 115 odst. 2 písm. i) EP, které určuje nezabavitelnou částku při exekuci prodejem movitých věcí na 99,58 eur. Stejnou částkou je podle ustanovení § 104 EP určena i možnost jednorázového výběru z postiženého bankovního účtu stejně jako podle § 304b odst. 1 OSŘ. EP rovněž ve svém ustanovení § 62 uvádí, že exekuci lze provést pouze způsoby stanovenými v zákoně, což je opět stejné jako u ustanovení § 58 odst. 1 EŘ. Ustanovení § 114a EP pak uvádí, jaký movitý majetek nelze postihnout při exekuci prodejem movitých věcí. Zajímavostí je ustanovení § 317 OSP, podle kterého výkonu rozhodnutí nepodléhá pohledávka, která byla povinnému dána na vybudování nebo opravu budovy. Ve EP je ochrana povinného ještě umocněna povinností exekutora zaslat vyrozumění o zahájení exekuce povinnému před vydáním prvního exekučního příkazu, který může exekutor vydat až ve chvíli, kdy uplyne lhůta pro podání námitek proti exekuci. Tato skutečnost má za následek stav, ve kterém může často docházet k situacím, kdy exekutor ještě nestačil řádně prolustrovat majetek povinného a ten se o exekuci dozví ve chvíli, kdy ještě není postižen majetek, který by v případě, že by povinný o exekuci nevěděl, postižen mohl být. S tím souvisí i institut inhibitoria v EP podle ustanovení § 47 odst. 1 písm. b), který však nemá možnosti zúžení jako je tomu podle EŘ. Další změnou oproti EŘ je ustanovení § 55 EP, které odkazuje k podání vylučovací žaloby na soud. V EP však naprosto absentuje institut návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu a třetí osoba, která prokazuje vlastnické právo k sepsané movité věci, se může domáhat vyloučení věci z exekuce pouze prostřednictvím excindační žaloby.

Nezávislost a nestrannost soudního exekutora je zásadní podmínkou pro jmenování do funkce i na Slovensku. Podle ustanovení § 30 EP je možné z důvodu podjatosti exekutora z konkrétního řízení vyloučit. Podmínky jsou velice podobné úpravě podle ĚR. Zajímavostí je, že v EP je v ustanovení § 13 odcitováno přesné znění slibu, který skládá exekutor při svém jmenování ministrem spravedlnosti.

Stejně jako podle EŘ i v EP, konkrétně podle ustanovení § 29 vybírá exekutora oprávněný bez limitace místní příslušností. Česká republika i Slovensko jsou jedny z posledních států v Evropě, kde pro výběr exekutora není stanovena místní příslušnost, i v exekučním řízení na Slovensku však není princip zákonného soudu a zákonného soudce absolutně prolomen, kdy ustanovení § 45 EP upravuje věcnou a místní příslušnost exekučních soudů. V posledních letech dochází i na Slovensku k diskuzi ohledně zavedení principu teritoriality pro soudní exekutory, nicméně dodnes teritoriality zavedena nebyla ani v České republice, ani na Slovensku.

Stejně jako v českém exekučním řízení, je i podle EP, konkrétně podle ustanovení § 36 řízení zahájeno na návrh oprávněného. Podobně i dispozice s celým řízením jsou primárně v rukou oprávněného. Dispozice s možností zastavení řízení nebo odložení provedení exekuce jsou opět upraveny stejně jako v české právní úpravě.

Podle ustanovení § 46 EP se po pověření exekutor postará o provedení exekuce, což je stejný princip jako u EŘ, při provedení exekuce tedy postupuje exekutor zcela v souladu s principem oficiality. Stejně jako v českém exekučním řízení je i řízení dle EP ovládáno principem vyšetřovacím, kdy soudní exekutor využívá také institut součinností, který je upravený v ustanoveních § 34 a 35. Na

základě zjištěného majetku exekutor vybere způsob provedení exekuce podle ustanovení § 64 EP. V otázce provedení však EP na rozdíl od EŘ obsahuje limitace u provedení exekuce prodejem nemovitých věcí. Ustanovení § 63 odst. 2 EP vymezuje bagatelní pohledávky jako pohledávky do 2.000 eur a současně stanovuje, že u bagatelních pohledávek nelze provést exekuci prodejem nemovité věci bez předchozího souhlasu soudu. Současně je důležité podotknout, že slovenské exekuční řízení je také ovládnou zásadou koncentrační.

Zásada pořadí je upravena také de facto stejně jako v EŘ, konkrétně ustanovení § 46 odst. 2 EP uvádí, že exekutor je povinen vést exekuce v pořadí, v jakém mu byly doručeny návrhy. Nicméně oproti EŘ je zde určitá výjimka, kdy výživné je v exekučním řízení chápáno jako přednostní pohledávka při všech způsobech provedení exekuce a uspokojuje se primárně. V českém vykonávacím řízení jsou pohledávky výživného uspokojovány přednostně pouze při výkonu rozhodnutí či exekuci srážkami ze mzdy nebo jiných příjmů. Princip pořadí je při exekuci příkázáním pohledávky z účtu nebo v případě exekuce srážkami ze mzdy opět stejný, jako v České republice, princip poměrného uspokojení věřitelů taktéž.

V otázce principů se tedy česká a slovenská právní úprava vykonávacího řízení téměř vůbec neliší a jsou takřka totožné, což se odvíjí zejména od toho, že český exekuční řád je silně inspirován slovenským exekučním poriadkom, který byl platný a účinný téměř o 6 let dříve než EŘ. Primárním rozdílem mezi českým a slovenským vykonávacím tak zůstává fakt, že na Slovensku již byla de facto zrušena dvoukolejnost vykonávacího řízení a vykonávací řízení je namísto OSP upraveno v EP. Současně náklady exekutora jsou upraveny v šesté a sedmé části EP, v České republice jsou náklady exekuce upraveny v ET.

8. Závěr

Hlavním cílem této práce byla analýza základních procesních principů výkonu rozhodnutí a soudní exekuce se třemi hlavními hypotézami, kterými byly skutečnosti, že u vykonávacího řízení jsou v některých ohledech uplatňovány jiné nebo upravené principy, než je tomu u nalézacího řízení (1.), že ve srovnání mezi výkonem rozhodnutí a soudní exekucí jsou u určitých institutů uplatňovány odlišné principy (2.), a že soudní exekuce je svým průběhem efektivnějším způsobem vymáhání uložených povinností po povinné (3.)

První hypotézou tedy byl fakt, že u vykonávacího řízení jsou uplatňovány jiné nebo upravené principy proti řízení nalézacímu. Ve vykonávacím řízení lze opravdu spatřovat několik odlišností od řízení nalézacího. Zejména fakt, že vykonávací řízení je ve velké většině případů opakem od řízení nalézacího, kde jsou zásady veřejnosti, ústnosti a přímosti uplatňovány de facto neustále, vykonávací řízení je zásadně neveřejné. Další velký rozdíl mezi nalézacím a vykonávacím řízením vidím v tom, že je nalézací řízení založeno na principu jednotnosti řízení s určitými prvky zásady koncentrační, naopak řízení vykonávací je ovládanou zásadou koncentrační. Ve vykonávacím řízení je také hodně dbáno na zásadu ochrany povinného, kdy existuje několik institutů, které mají za úkoly právě zmíněnou ochranu povinného jako slabší strany ve vykonávacím řízení.

Druhou hypotézou byl fakt, že rozdílné přístupy k procesním principům jsou uplatňovány i při srovnání výkonu rozhodnutí a soudní exekuce. Tato hypotéza byla potvrzena v kapitole šesté této práce, kde je rozdíl viditelný zejména při uplatňování principiální

dvojice dispozice a oficiality. Tento rozdíl spatřuji primárně při srovnání kroků, které vedou k provedení výkonu rozhodnutí, resp. exekuce, kdy v případě nařízení výkonu rozhodnutí rozhoduje oprávněný o tom, jakým způsobem bude výkon rozhodnutí proveden a v případě, že je takový způsob výkon rozhodnutí neúspěšný, je výkon rozhodnutí zastaven. Naopak soudní exekutor aktivně sám zjišťuje postižitelný majetek povinného pomocí institutu součinností a teprve na základě zjištěných informací vybere nejvhodnější způsob provedení exekuce. Výše uvedené pak potvrzuje i třetí hypotézu této práce, kterou byla skutečnost, soudní exekuce je svým průběhem efektivnější než výkon rozhodnutí.

V případě srovnání české a slovenské právní úpravy vykonávacího řízení jsem na základě komparace došel k závěru, že jediným podstatným rozdílem je zrušení dvoukolejnosti vykonávacího řízení na Slovensku. Český EŘ je značně inspirován slovenským EP, ale obsahuje některé instituty, které ve slovenské úpravě nejsou a podle mého názoru jsou potřebné a prospěšné. Jako příklad mohu uvést institut návrhu na vyškrtnutí věcí ze soupisu, který ve slovenské úpravě chybí. Veškeré spory týkající vlastnického práva k exekucí postiženým věcem tak musí rozhodovat soud, zatímco v České republice rozhoduje soud o vyloučení věci až na po zamítnutí návrhu na vyškrtnutí.

V rámci vykonávacího by podle mého názoru měla naprostá většina řízení v budoucnu vedena soudními exekutory. Dokonce i pro soudy jako pro oprávněné je výhodnější využívat soudní exekutory k vymáhání svých pohledávek. Činnost soudních exekutorů je značně efektivnější a současně i rychlejší a levnější, než je tomu u výkonu rozhodnutí, který je prováděn soudem.

De lege ferenda by tedy měla být zrušena dvoukolejnost vykonávacího řízení jako na Slovensku a způsoby provedení

exekuce by byly upraveny samostatně v EŘ . To je i můj předpoklad budoucího vývoje, tedy že časem vykonávací řízení přejde plně do rukou soudních exekutorů, a to včetně výkonů rozhodnutí upravených v ZŘS.

Prameny a literatura

Prameny

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Predpis č. 99/1963 Zb., občiansky súdny poriadok

Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb., o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů č. 3, 5 a 8

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Predpis č. 233/1995 Z. z., o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti

Zákon č. 119/2001 Sb., kterým se stanoví pravidla pro případ souběžně probíhajících výkonů rozhodnutí

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti

Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 37/1992 Sb., o jednacím řádku pro okresní a krajské soudy

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně hotových výdajů správce podniku a o podmínkách škody způsobené exekutorem

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti ČR č. 329/2008 Sb., o centrální evidenci exekucí.

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29.11.1966 pod sp. zn. 4 Cz 95/66

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 19.02.2002, pod sp. zn. I. ÚS 663/01

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 29.08.2002, pod sp. zn. 20 Cdo 1919/2001

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 23.02.2006, pod sp. zn. I. ÚS 290/05

Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.12.2006, pod sp. zn. III. ÚS 36/06

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 15.07.2010, pod sp. zn. 20 Cdo 3244/2008

Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 27.11.2012, pod sp. zn. 20 Cdo 2621/2012

Literatura

Monografie

BUREŠ, Jaroslav, DRÁPAL, Ljubomír, MAZANEC, Michal: 2001. *Občanský soudní řád. Komentář.* (C.H.Beck: Praha)

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol.: 2009. *Občanský soudní řád I. Komentář.* (C.H.Beck: Praha)

DRÁPAL, Ljubomír, BUREŠ, Jaroslav a kol.: 2009. *Občanský soudní řád II. Komentář*. (C.H.Beck: Praha)

KASÍKOVÁ, Martina a kol.: 2013. *Exekuční řád. Komentář* (C.H.Beck: Praha)

KINDL, Milan a kol: 2005. *Občanské právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň)

JIRSA, Jaromír a kol: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha I.* (Havlíček Brain Team: Praha)

JIRSA, Jaromír a kol: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha II.* (Havlíček Brain Team: Praha)

JIRSA, Jaromír a kol: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha III.* (Havlíček Brain Team: Praha)

JIRSA, Jaromír a kol: 2014. *Občanské soudní řízení, soudcovský komentář. Kniha V.* (Havlíček Brain Team: Praha)

WINTEROVÁ, Alena a kol: 2011. *Civilní právo procesní* (Linde: Praha)

ZAHRADNÍKOVÁ, Radka a kol: 2013. *Civilní právo procesní* (Aleš Čeněk: Plzeň)

Články

KOLESÁROVÁ, Stanislava: 2011. *Zrušenie duality*. In: *Komorní listy* č. 2/2011 (Exekutorská komora ČR: Brno), dostupné na: <http://ekcr.cz/1/komorni-listy/192-archiv-casopisu?w=> (19.03.2015).

Internetové zdroje

EXEKUTORSKÁ KOMORA ČESKÉ REPUBLIKY: <http://www.ekcr.cz>
(19. března 2015).

Resume

This thesis deals with basic procedural principles applied to enforcement of the decision and judicial distraintment. The study is divided into several parts. After a short introduction following a chapter that defines the concepts enforcement of the decision and judicial distraintment. Basic procedural principles are defined in the next chapter primarily as principles of the right to a fair trial (the principle of oral proceedings, the principle of straightness, the principle of publicity, the principle of equality, the principle of speed and efficiency, the principle of independence and impartiality of the court and judges, the principle of legal and lawful court and judges) and sectoral principles of civil procedural law (the principle of disposition and the principle of formality, the principle of consideration and the principle of investigation, the principle of material truth and the principle of formal truth, principle of uniformity of hearing and the principle of concentration, the principle of free evaluation of evidence and the principle of legal evidence theory). Another chapter is devoted to each of the principles already applying to the conditions of enforcement of the decision. The fifth part deals with the application of basic principles of procedural conditions for judicial distraintment. The following chapter is a short comparison of the application of the basic principles of enforcement of decision and judicial distraintment. The penultimate chapter is devoted to the comparison of basic principles applied in the Czech and Slovak legal system. Following the conclusion which summarizes the basic knowledge, which is in this thesis. I conclude that judicial distraintment carried out by court bailiffs is more efficient manner of execution than the enforcement of decision applied by the courts. Process principles in a u-instance are different in some parts from the principles applied in the enforcement proceedings. Also some

principles between enforcement of the decision and judicial distraintment are slightly different. Future development will therefore most likely be made to ensure that the entire enforcement proceedings will be in the hands of bailiffs.